

CIRKA

GUTTA CAVAT LAPIDEM ...

E PEKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti II.

Nr. 28-29

5 Shtatuer 1937.

PERMBAJTJA:

Ernest Koliqi	- Dom Ndré Mjedja	fq. 201
Mark Ndoja	- Hymën Flamurit	» 203
D.Nd. Sahatçija	- Mbas 25 vjetsh	» 205
Sirena	- Mërija (novele)	» 206
Gjikam	- Shqipja e vjeter në gojë të ré - <i>Udhëtimi i Mussolinit në Sicilje: Gusht 1937</i>	» 207
K.	- S. K. Tirana në Jugosllavi	» 208
M. L.	- Flamuri	» 209
Rita	- Shkollat Filllore në rasën e 25-vjetorit të pavarësis kombtare	» 210
	- Nieri qi s' shifej (<i>roman i Jules Verne-s</i>) (mbarimi)	» 211
Donisa	- Pusi në verë	» 212
H. Koplikaj	- Postriba (<i>Folklore</i>) (vijim)	» 213
Donisa	- Bashkëpunim për fjalorin shqyp	» 217
	- <i>Prej shtypit të huej</i>	» 218
	- Dromea historije	» 219
Guri	- Kanga e Kol Ded Jakupit (<i>Folklore</i>)	» 220
	- Në hije të Rozafatit. - <i>Ceremonija e të barturit t' eshtnave të dhjetit të morëret - Dekë e Dom Ndré Mjedës - Kremtimi i përvjetorit të shpalljes së Monarkisë në Bashkësi t' onë</i>	» 221
	- Bisedime të shkurta - <i>Mesazhi i N. M. së Tij Mbrojtës - Hymni i Flamurit</i>	» 224
Z-eta	- Kangatari (<i>Vjershtë</i>)	» 225
Luan Burrthyësi	- Fran Marroja vetë shtatë	» 226
Doktori i shpís	- Këshilli i Mjekër	» 227
	- Per me largësi të keq	» 228

Çmimi 1.50 Lek

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Thirrje

Për një vepër komemorative mbasi na nevojiten fotografit e gjithë delegatve që muarr pjesë në kongresin e Lushnjes më 1920, me anën e kesaj thirrje j' u lutemi të gjithë delegatve të kongresit të Lushnjes ose familjeve të tyre të na dergojnë nga një copë fotografi në drejtimin e këtij Komisioni.

Historis kombtare do t' i behet sherbimi më i

madh po qe se n' atë kohë në Lushnje është marrë nonjë fotografi e gjithë kongresistve ose e një pjesës së tyre dhe kjo të na dergohet për t' i pregatitur klisenë e për t' a perjetsuar.

*Komisioni Qendror për Kremtimin
e 25 vjetorit të vet-qeverimit:*

T. Selenica d. v.

Korrespondenca e "Cirkës.,

Rr. P. - Triesta - Ju falemi nderës për pajtimin bujar që na derguet. T' ishin shumë si Ju, «Cirka» kishte me përparue shumë.

M. L. - Tiranë - Ju falemi nderës për artikullin që na derguet e që e botueme. Ju kemi shkruar leter. A Ju kà rà në dorë?

Gj. P. - Shkoder - Fjalë-kryq tash një herë na kanë ardhë shumë, e prandaj s' kemi me mujtë m' e botue t' Uejen.

H. H. - Shkoder - Vjersha e Juej kà mungesa të shumta që e bëjnë të pa-botueshme.

Mjr. S. M. A. - Durrës - Muerme shënjim.

Kap. I. J. D. - Peshkopë - Muerme, falemi nderës. Shënjume ndrrimin.

Shkaba - Për shka na pvetni, tash flasim gojarisht. Poezija që na derguet do të botohet.

Sanitas - Disà po botohen, e tash botohen prap tjera.

T. N. - Tiranë - Prej anekdotave diçka u botue, novela nuk përmban ndonjë gershetim terhjekës.

A. P. - Shkoder - Anekdotat janë gjà e botueme. Kàngen e kemi të dergueme prej një tjetrit.

Gjikam. - Ju falemi nderës për artikull që e botuëm, edhe për drejtime që i muerme në shënjim.

P. F. - Durrës - Muerme shënjim për ndrrim. Përmbi at argument botueme e kemi prap lëndë m' u botue, prandaj s' mund të Ju premtojmë për t' Uejen.

Odyseu. - Për këtë numer, si e shifni, na mungoi vëndi, e mrapa shkon teper vonë.

M. V. - Shkoder - Nuk ka vleftë.

Dopa. - Botueme diçka prej atyne që na çuet. Për tjerat do të shofim kur t' i kemi para sysh.

È. Nd. - Shkoder. - Do të botohet, faleminderës e presim tjera.

F. K. - Shkodër. - Argumenti shumë i bukur, por shvillimi nuk shkon baras me naltsin e temit. Sidomos është një mungesë e madhe mos m' e përmëndë nder njerzt e mdhaj të Shqypnis, jo vëç në mënyrë të hapët, por as pak, Skanderbegun. Sa për ato vjersha, nuk paraqesin ndonjë interesim për në.

F. J. - Shkoder. - Ndodhjet e kësokohëshme të paraqituna nder kangë folkloristike, nuk i botojmë.

Donisa - Mirëditë - Botueme një copë, tjerat shpejt. Ju falemi nderës. A e kemi krye shqyrtimin e atij dorëshkrimit?

Gj. Sh. - Shkoder - Zgjedhime më të mirat. Falemi nderës për bashkëpunim. Copat e folklores që keni na interesojnë shumë.

S. Rr. - Tiranë. - Po Ju dergojmë numrat që s' Ju paskan ardhë e muerme shënjim për ndrrim të drejtimin.

A. L. - Bologna - Shënjume ndrrimin e drejtimin.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Del të paren e të tretën diele të setçilit muej

Pajtimet:	<i>Shqypni.</i>	<i>Perjashta</i>
Për një vjetë	Fr.ari 4.—	6.—
» 6 muej	» 2.20	3.—

Vjeti II. Nr. 28-29

Shkodër, 5 Shtatuer 1937

Copa 1.50 Lek

Dom Ndré Mjedja

Ditën e parë të gushtit diq një Shqiptar i Math.

Po, i *Math* me germë të madhe. Duhet t' a nënvizashim adjektivin tue e shkruar në mënyrë të dallueshme që të bije mirë në s'f sepse përndryshe nuk merr vlerën e plotë që duhet t' i apim. Mjersht fjalët e Shqipës, nonse prej pak vjetve morën pagzimin e mereqepit, kaqë u shpërdoruen vend e pa vend në këto kohët e fundit saqi humben virgjinin e tyne dhe fuqin e dikurshme të shprehjes. Po na merr në qafë retorika. Për shkakun më të parandësishëm, shumica e atyne që rrokin sot pendën shtijnë në punë frazeologjin më superlative të gjuhës s' onë, u mshojnë fjalve me një forcë që nuk u a shton por u a ligështon veshtrimin dhe këtë shpesh për një punë boshe sa me t' u neveritë edhe kjo dreq zanatë e shkrimit. Kur adjektivat lypen, mbandej, me të vërtetë për një rasë të përshtatshme, atëherë nuk kumbojnë më, për faj t' atij shpërdorimi, me at gradacion që duhet të kenë në fjaluer.

Humbja e Dom Ndré Mjedës meritonte të theksohej në jetën e përditëshme të Shqipnis me një shënjë zije kombtare.

Me Atë u zhduk një Dijetar i cili nderoi vendlindjen ndër qarqe kulturore të hueja që mirreshin me Shqipni dhe me shqipe, një Poet i thellë ndër ndiesina dhe i përsosun në trajtë që çeli një krue të ri lirizmi në letrësin t' onë, një Atdhetar që punoi tanë jetën e vet për zgjimin e fuqisimin e ndergjegjës kombtare nëpërmjet arsimit e kulturës.

Por madhënia e këtij Shqiptari, të zhdukun thuejse në heshtje e n' indiferentizëm, u duhet spjegue profanve sepse mshefej nën një dukë e mbrënda një natyre që nuk e lëjshin m' u shfaqun çiltas.

Kur e shifshë, Dom Ndreu të paraqitej në gjasë të një prifti katundi ndër më të lánunt. Shkurtalak edhe pak si i gërmuçun, verë e dimën mbërthye në një pallto të randë të zezë të përlyeme përpara me pluhun burrnoti, me një fytyrë kuqloshe në të cilën syt e vogjel zhdukeshin nën vetulla të denduna fije-trasha dhe goja nën shllungën e musteqeve të ngrathët e vërdhukë: kështu të dilte përpara Poeti i njimbëdheterrokshave të Lissus e nuk të bante asnjë përshtypje zotsije të veçantë.

Për natyrë përbuzës i çdo reklami dhe i çdo esibicionizmi, urrente lëndin dhe ndryhej në një përvujtni idhnake që ishte mësim, qortim i naltë për të gjithë në.

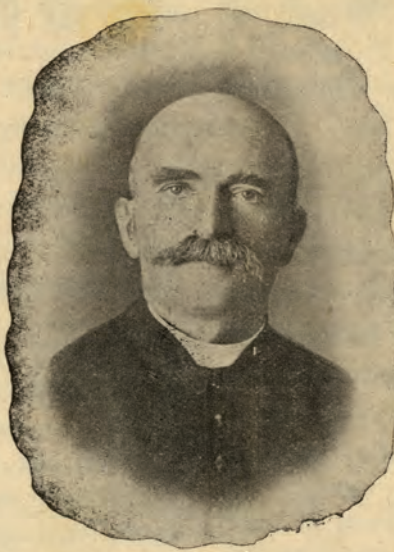
Nuk i rridhte aspak fjala. Shprehjet i dilshin copa copa, i qitte prej goje me mundim. Ngatërrohej tue folë e, kur vëhej disi për fije në bisedë, përdorte terminologji të thallë. Anmik në shkrim e në jetë i shajle e i stërholimeve, por jo i panjerzishëm; përkundrazi, tue shajloftë s' afërmi, ndiehej në të një edukatë humaniste plot masë e plot mirësi të ndritun dhe

shifeshin në të sjelljet të zgjedhura që dishmojshin qëndrimin e gjatë në rrethet e nalta të huaja.

Dom Ndreu thuej zburte si një dhe si artist.

Tue ndëpun me të përkësëpar gjejshe Dijetarin. Kush ndër Shqiptarë mundi i krahasoj për kulturë organike? Shqishtë e vjetër dhe latinshtë e ndinte me themel. Qvshë në rinë fitoi për një konkurse me vjerzha klasike.

Shetji mbarë Europën njëherë si nxanës e më vonë si Profesor Banoi në Francë, në Spajë, në Poloni, në Jugosllavi. Filozof i shquem, mrekullonte shokët me analizat të reja e me objekte të paprituna.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Për do kohë u dha shumë edhe mbas historis. Zotnonte me siguri të çmeritëshme të gjitha periudhat historike, e sidomos erudicjoni i tij shtrihej i hapët e i pasun me hollësinë të gjithëndurshme mbi ato pjesë në të cilat historija e përgjithëshme lidhej e ndeshej me vend t' onë.

Para pesëmbëdhjetë vjetve, në një mbrëmje maji, pata rasë të shetis me të. Nuk e njifshem ende mirë. S' e harroj kurr çudin e madhe që shkaktoi në mue tue më folë mbi Ilirë. Mbeti pa mend prej citatave të panumërta nga auctorët klasikë që përmendshin Shqipërinë e lashtë. Homeri, Hesiodi, Herodoti, Eskili në Promethën, Sofokliu në Trakinjet, Pindari në Hymnin mbi Dodonë, Straboni, Polibi, Pausania. Përmenda vetëm Grekët, pse vargu i emrave latin shkon tepër gjatë. Ai thonte për mendsh dhe më përkëthente vargun a rrjeshtin ku flitej për Dodonën a për banorët e vjetër të dheut shqiptar. Më kuvendoi për epistullat e Çiceronit nga mërgimi i Durrsit.

Me dashuninë të censhme kishte mbledhë të gjitha lajmet mbi Ilirë që përmbajnë shkrimet e vjetra. Çeku, në një libër leximi për shkollë, por shkurtazi, historinë e fiseve ilire dhe kallzoi zakonet e tyre.

Prof. Jokli në Vjenë më tha tue buzqeshur se Mjedja me një erudicion të tmerëshëm grumbulloi të gjitha prrallat rreth e rrotull Ilirve dhe i bëri shqiptare.

E dijmë se origjina e jonë paraqitet shkencorisht bukur e errtë, e dijmë edhe se lypen dishmë tjera për t' a lidhun më me siguri farefisninë e Shqiptarve të sotëm me Ilirë të mëdhenj, por Albanologu zëmadh a nuk na dha ai më i pari një ndër prova më të ndritëshme tue pohue se gjuha që flasim mbështetet mbi substratin e një dialekti ilir të thrakizuem? Atëhere pse mos t' i bëjmë t' onat edhe gojdhënat e Ilirve që kanë vetëm mbi buzë të popullit shqiptar rrëjë e teprueme të gjuhës së tyre? Janë kujtime prrallzore, po; por historija e të gjitha kombeve fillon me prrallë. Ajo e Romës fillon me dy binjokë që ushqehen nga një ulkojë.

* *

Po t' ishte qënë Dom Ndreu vetëm një erudit mbledhës citatash klasike apo vetëm një ligjerues i hollë mbi systemet e ndryshme filozofike, vepra e tij sigurisht do të kishte humbur me të. Një tjetër gjë e bëri të Madh e të padekëshëm: dashunija e stërfuqishme për gjuhë shqipe. Ai njoftës i rrallë i gjuhëve të vjetra, ai që shkruente mjeshtrisht për gjuhë të mëdhaja europjane dhe lexonte e kuptonte një tri a katër tjera, dashunonte me një dashuninë të njomë e luftarake këtë gjuhë të palavrueme t'onë.

E dashunonte si Dijetar e si Atdhetar, e dashunonte edhe si Poet.

Shkrimtarët e mëdhenj gegë e toskë dhe italo-shqiptarë i studjonte pajadë dhe dinte këthelltas historinë e çdo fjale të shqipes. Ai i vetmi ndër në, po të kishte dashun, mund të përpilonte një fjaluer historik të gjuhës, sepse përveç përdorimit të saj në popull dhe ndër tekste letrare njëte mirfilli edhe burimin etimologjik. Ndoq përherë me vërejtje studjimet e albanologve dhe mbajti letër-shkëmbim të vazhdueshëm me Pedersenin, Joklin, Tagliavinin. Që në rininë dishepull i Gustav Mayerit.

Mjerisht shumë pak prej vërejtjeve të shumta, që ai përmbledhi në këto studjime të parreshtuna, Dom Ndreu botoi. Ai shpërdante dijen e vet në gjuhësi ndër këshille miqve, nxënësve, kujdo që i sillej. Auctorë fjalorësh e shkrimtarë të vjetër e të ri (ndër të cilët edhe unë) i detyrohën ndihmës së tij zëmër-bardhë për spjegime, ndriçime, qortime e shllime. Ai epte landën e vet të grumbullueme me vishtirsí, i knaqun kur dikuj i hynë në punë për naltësim të shqipes e të Shqipërisë.

Me 1902 në një Kongres Orjentalistash mbajti një ligjeratë mjeshtrorë mbi alfabetin shqip.

Me 1908 në Kongres të Monastirit propozoi alfabetin e librave të vet që me pak ndryshime u pranue dhe mbeti në përdorim e është ky i sotmi.

Artikujt e perëmnat pronës i analizoi me hollësi e na la disa vërejtje të çmueshme mbi ta.

Por kjo kureshtë shkencatari me mende të ftohtë që rëmon gjuhen dhe don të zbulojë e të caktojë ligjërit e mshefta që e sundojnë, përsillej me dashuninë e zëmres së një Poeti. Në fund gjithë ajo dije e tija, erudicjoni i pacak, shfaqte mrekullisht në disa vjerrsha të thjeshta e të tharta, të njoma e të forta. Gjuhën t' onë t' egër e të palivruet ai e përdorte me përpikërinë e shkrimtarve latin. Pa cenue natyrën e saj, ai e shkruente me shije klasike dhe ti ndegjon në njëmbëdhjetërrëshat e Lissus ushtimin synfonjar t' eleantërave dhe në pesërrëshat e përngjituna të Juvenilia-s daktilat fluturakë t' alkaikeve.

Vjerrshat për të i shtrohet ligjërit t' arkitekturës. Kjo është shënjë e dallues i klasicitetit. Ka një bazë të fortë mbi të cilën ndertesa harmonike me shtylla të mirëvendeme e me trabeacion mirëpërpjestue. Shikoni Odet e Mahmud Pashës dhe të Mustaf Pashës në Juvenilia. Aty përveç shtjellimit të kurrnjë lëvizim të landës së përgjithëshme, shfaqet panueme me kujdes të përsosun edhe çdo tubë e mbrëmja tubzave çdo varg. Asnjë auctor shqiptar nuk i rreshtoi në varg me përpikëri më të madhe fjalët e kësaj gjuhe që me vishtirsí i u shtrohet ligjërit të rithmit e të rimës.

Mjeshter i pashoq për trajtën e vargjeve, qe Lyrik i naltë edhe për sa i përket përmbajtjes së tyre.

Në Vajin e Bylbylit dridhet një mall jo konvencjonal por i singertë, një mall i mprehët që lëshon dritë të çudiçme mbi rinin e mergueme në vende të hueja dhe mbi luftën që në shpirtin e tij, vërtetë shqiptar padurues zgjedhash të çdo lloji, zhgrehej kundra dishiplinës e rregullave të forta pranue vetvetiu.

Andrra e Jetës, poemth i kulluet, më i bukur që lulzoi në kopshtijet e letrësisë së onë, në pak vistratubzash këndon një histori të kandëshme e të dhimbëshme njerzore e shqiptare. Gaz e lot ndrisin aty; dashunija e deka qendisin prrallen e përditëshme të jetës. Ky prift i vrashtë në dukë na la vargjet më të nxehta e të pastra që një gjuhë e jonë mbi dashuninë. Jo vetëm diji të përshkruaj atmosferën misterjoze në të cilën zgjohen papritmas zemrat e vashave dhe shtë e rij që u falë ai zgjim dhe vegimet e ëmbla të pacaktueme që u arrembejnë mendën, por këndoj, ai që nuk e njofti mar-

tesën, hovin e dashunisë amtare mbi djep të foshnjes së vet.

Lissus njehet kryevepra e tij. Këta dymbëdhjetë tingllime zhdrivillohen me kaqë fuqi plastike sa që duken vepra e një skulptori. Vasha e luftarë, mbretën e mbretnesha t' Iliris dalin gjallë prej atyne vargjeve si prej mermerit të një basreliefi. Fryma e detit, rrahja e velave bëjnë me qarkullue në at ringjallje të Shqipnisë së lashtë një freskë të shëndoshtë heroike. Ndiehet krenija e Poetit aty tue këndue lavdit e gjakut që i rridhte nder dej dhe gëzimi mizuer i tij kur patërshanat t' ona zmbreshin falangjet e legjonet greke e romake.

Ky Barbar i Math, që kishte bënë të vetat më fort se askush hollsin e letrave greke dhe madhështinë e stilit latin, kënaqej tue e shtie në punë at hollësi e at madhështinë në gjuhën e rrebtë ilire për të gjue me shigjetat e vargut flamuajt e Helenve dhe shqiptet e Romës që motit i u kërcenojshin atdheut.

Ernest Koliqi

H Y M E N F L A M U R I T

*Sod, Flámur, burija për shkrepë rigâna,
Për gryka gjimuese, për fusha të gjâna
N' jehon' të kumbueshme prân' Teje na thrret:
E, Flámur, si shqiptet e lehta mbretnore
Flutruem; e prân' Teje, njaj bese vllaxnore,
Prân' Teje njajzâni njaj zëmre me 'i Mbret:*

*Bë pot bëjm', Flamur, mbi krena
Të Shqipojës, si dy rrsfena,
Shoqishojn' mos m' e lshue dot;
Por prân' Teje, ndër durr t' Mbretit,
N' valë e n' xjarm, e n' duhí t' detit
Shqipnis Nân' me i dalun zot.*

*Prei gëzimit ndër valle Dëshmor't po përtrihen,
E rrasat e randa n' njân' an' kapërdihen,
E dalin si Hije të bardha mbi breg
T' banesës s' amshueme Fatosat, tui vrejtan
Tý, Flámur, në nipat e tyne që ngrejtan
Prap t' kemi n' lulzimín e Ulájt Skanderbeg.*

Bë po t' bëjm' Flamur, ...

*E sýni s u ngihet n' at flak' n' nýrës t' ate,
N' at flak' dashtunije, flak' gjaku t' n' late
Kúr t' projshin ngërthyemun m' anmíq fatajst;
E sýni s u ngihet n' at nýgrën kob-pote*

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

*T' Shqipoj's q' i flet' t' huejit: «S ká fund xija e jote
N' Shqipni kamb' po vùne! S à vendi ktù i jt!»*

Bé po t' bâjm, Flamúr, ...

*E u gitet se u njallne ndëv nipa si rrfë,
Si u mblodhën gjymtyrat e tyne nën dhë,
E n' drita vrâvashkash mbi errâça me vrap
Po e lypin, po rreken m' ia mrrijt' Qytetnimit,
Drit's s' Madhe; . . . e që, Prijs, Ti u a jep; . . . që prei grimit
T' paqtueme kthejn' HËjet nën rras' t' vorrit prap.*

Bé po t' bâjm', Flamúr, ...

*Prá, Flámur, valvitu madhnueshëm mbi shpËja
Të t' gjith' Shqipëtarve, mbi kishna e xhamija,
Kù populli i mbledhun njaj zânit i tron
Të t' Bukurit t' qiellvet uratën kreshnike:
Qi Tý, si prânver', e kët Atme jetike
M' ia projtun giát shekujsh me 'i Mbret përmbi Fron:*

Bé po t' bâjm' Flamúr, ...

*Valvitu mbi maje qi qiellën përkasin,
E Arbnorin po e grishin me u njitun, po e thrassin,
Me hapa t' shpejtueshëm n' Burrni, n' Përparim;
Valvitu mbi kshtjelle kù t' Par't nuk u dhanë
Ndër duer të barbarve, me gjak por i lanë,
Përmëndse t' pámórtshme për né dhë kujtim:*

Bé po t' bâjm', Flamúr, ...

*Pështetu mbi parzma t' djelmnis shqipëtare,
Pështetu mbi parzmin e vashës bujare
Kù 'i xëmër t' tân' shkndija për Tý shkon e rjen;
Pështetu mbi parzmin e burrit të pjekun,
Pështetu mbi parzmin e nân's qi me t' hjekun
T' pârreshtun Tý, Flámur, fatosa t' ushqen:*

Bé po t' bâjm', Flamúr, ...

*Pse, Flámur, burija ndër shkrepâ vigâna,
Npër gryka gjimuese, ndër fusha të gjâna
N' jehon' të kumbueshme kùr t' thras' kand e kand,
Flutrim djelmënija si rreftja zhgjetore
Â gati me ramun me kosa mortore
Për t' zhbijtun t' anmiquë, për t' ngrËjtunit t' and*

Bé po t' bâjm', Flamúr, ...

Shkodrë, prânëverë, 1937

MARK NDOJ

(Dulce et decorum est pro patria mori)

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Mbas 25 vjetsh ...

Çka doni, burra, në Shkoder? A ndoshta he-
ndeku, kù aq trimnisht ràt, ju duk teper i ngushtë?
a ndoshta aj dhé i zì teper i vrashtë? Më kall-
xoni? a kerkuet një pushim mà të letë? a ndoshta
tuj rá, lypët një lumni të perhershme, e tash e
doni? E dijmë, fatosa, se gjakun Tuej e derdhët
per një ideal shëjt; e dijmë se luftuet per me e pà
atmen tonë të dashtme të lirë, të pavarshme, të
lumnueshme; e dijmë se nder dej Tú vloy gjak arb-
nori per liri: e dijmë se kÿ gjak gulfa, gulfa rrodh
m' at fushatë të paharrueshme, e ràt tuj brohoritë:
«Shqypnija është e Shqypitarve». Rát po, por nuk u
perkultë, ràt deshmor atdheu per njat Flamur, qi
mas pak ditsh valviti i lirë në token Shqypitare e
qi sod lumnisht valon në dorë të Shpetimtarit të
Kombit! Rát flije tu lteri i atmes e flamuri kuq
e zì i Zefit Shkodranë, u pergjak! Duhej po, gja-
ku i Juej me ngrehë atmen e lirë, Mbretneshë! —
Eshtnat Tú janë lteri kù djelmnija Shkodrane,
Shqypitare, kushton jeten per atdhë e xen si duhet
me d'kë per të; eshtnat Tú janë truesa kù mosha
e ré arbnore shujtohet me enthuzjazem e trimni he-
roike per atme e Mbret; eshtnat Tú janë shkndi-
ja per zëmrat e burravet qi dinë e kuptojnë çka
don me thanë flije atdheu. — Burra, me nderim
Ju pershndesim; burra, me besë para Jush lidhe-
na per atme e fron; burra, tu kamët e ktyne ar-
kavet shëjte qi ndryen eshtnat Tú, betohena se Fla-
muri lirisht do të valojë dajm nper Kështjellët e
Shqypnis e per mprojjen e tí, s do të kursejmë
gjakun, jo! — Burra, per Jú krenohet Shkodra,
per Jú krenohet Bulgri, per Jú krenohet Malcija! —
Per Tý, Zef, lumnon një nanë, një vllá! Per Jú,
burrat e Bulgrit, kudojnë birt! Per Ju, Malcorë
kreshnikë, knaqen vllaznit e shokët! Burra, Ju fa-
lena! Shkodra don me Ju dhanë banesen e meri-
tueshme! Falniu me Nanen e Drangojve, prí prej
njati Zef qi u naku mi bashkëgjytetarët e vet si
njí Div e Ju veshi me trimni per sulmin, kundra
pushtuesit! Pershndetni Rozafen fatamire, folën e
sokolave qi dijtne çka don me thanë liri; pershndet-
ni Flamurin, shëjt per çë do zëmer Shqypitari: puth-
nie, është i Jueji, Ju nà e falët me deken Tuej;
rruknie me të djabatën, si para 25 vjetve pushken
per liri; vendosnie në Kështjellin e famshem, pa-
raqitnia botës Shqypitare tuj brohoritë: «Që, emble-
mi mà i larti i komsís». «Kÿ është Flamuri i
Shqypes, per Shqypen, e Shqypja do ta gzoje!». —
Nen hijen e ktí Flamurit Shqypja u mproj nga
hejzat, zhigjetat e plumbat e anmiqve, mà të rreb-
tit qi pat Kombi, trathtarve! Atà, të mallkuemit e
popullit të paster Shqypitar e lypin një monument,
monumentin e dhimës, monumentin e marrjes së
perjetshme, monumentin e poshtnimit nga ana e

gjytetarve arben! Në sa naltsojmë ëmnin Tuej, nzi-
tje e kujtim per breznit e ardhshme në patriotizem,
njiherit do ti perkujtojmë me mnin e neveritjen e
duhun, të poshtrit trathtorë të Kombit! — Popull
kreshnik i Teutes e i Bardhyli! Neper fushen e
lagun prej Drinit të rryshem, prej Labeatit të pa-
gjët, prej Berbanës Livjane, në gjytetin jetik Ilir-
rian, shperthen brohoritja e tatgjyshave tonë, të
ramë per lumnin e Shqypeve Ilire, e në giuhen e
amel Shqype, falen me eshtnat e bekuem të desh-
morve të liris! — Në mes t' aromës së ndjesive
patriotike, në mes të tymjamës së perbetimit gu-
xues, në mes brimve, jo mortore, por gazmore të
skvadrave të reja, t' elektrizueme nga prehja e
shprehis qi del nga kto eshtna, naltohet e vetmja
brohoritje: «Per Flamur e per Mbret!». Zëmrat e
të birve të Gencit janë të lidhme me një nye shëjt,
me një ideal, idealin e atdheut! E kanë kuptue
flijen e ktyne burravet e në heshtje, gjaku u vlon
në dashtni per atmen e Kastriotit, per Shqypnin e
Zogut! Ju falena, fatoza, na pinjollat e atyne Ilir-
ve e Shqypitarve, qi si Ju, ranë deshmor atdheu,
tuj zbrûe me gjakun e vet token e Shqypes! Ju
falena bashkue në Hosanna, me hijet e Fatosavet
tjerë, qi Ju percollen giatë udhtimit Tuej triumfal
të sodshem! Pa dyshim Ju ka rá në mend m' u
falë me hijet e burravet të Malcís së Lezhës, qi e
vogel në rrethin e vet, kje e madhe me zëmer, pse
dijti me ushqye në Ju, Marka Preng Dudi, Marka
Preng Zefi e Preng Nikoll Gjeçi, fatosa Bulgrakë,
deshmorë atdheu! Jeni pershndedë me hijen e tri-
mit Jakë Nikoll Kola nga Bulgri qi Ju prini me
derdhje gjaku e Ju duel para në fushë t' Elizit!
Jeni pershndedë me hijet e burrave Malcorë të Bre-
gut të Matës, vllazen e shokë me Ju o Kolec Mark
e Gjok Dek, Llesh Nikë e tjerë. Mi majen e Ve-
lës së naltë Ju ka pershndedë me një Kolë To-
mës me shokë, qi dijten e e kuptuen idealin e li-
ris e luftuen per të krahar me Ju. E tuj u per-
shkue neper Lissus historik, një nderim do të Ju
kenë bà I Madhi Kreshnikë Skanderber e shkndija
e dalun prej vorit të Lartit do ta kenë frymzue
pluhnin e eshtnat e Tú. — Derdhët në gjytetin kresh-
nik percejellë prej hijesh të bardha të ramve tonë,
percejellë prej Orvet e Malës të Bjeshkve, të Lu-
mejeve të Shqypnis me në valle të pakore! Ksaj
valle i pergjegjon Zana e gjytetevet arbnore dikur
aq pulzues, trafshe nga pushtuesi i mnishem, në
nderim Tuej, qi do gjak e jetë Tuej ja filluet kar-
mimit të ti nga atdheu! — Na sternipat e Teutes
u pergjegjin valleve mystike me një perbetim të

M ë r i j a

(N o v e l ë)

Çudë! Kúr ishem tuj u rritë, mue filluen e m' u ndezshin faqet prej gjakut qi më vëlonte, sá herë qi nana ose vëllau bisedojshin me më shitë kund në ndo 'i mal. Çudë! Kujtova atëherë se të gjitha varzat do të bájshin si une, kujtova se të gjitha do të kuqeshin e do t' ulshin kryet sá herë qi u tokonte me ndeshë kudo ndo 'i djalë të rí. Çudë! E prá sod shoh këto varza e këta djelm qi kan ardhë këtu në mal me verue, kahë pá kurrfarë vështirsije rríjn sbashku, flasin, qeshin e luejn. A kështu do t' u báka? A kështu kënka jeta?

Me këto mendime Mërija kish nisë kà pak kà pak të kuptojë — ashtu ne e sajën — se si vajza mujka me ndëjë në shoqni, mujka me qeshë e me luejtë pa bà marre. Mendon kështu pse, në fund të fundit, edhe ajo e sheh se këta djelm e varza nuk bájne gjá të keqe. Por në kjoftë per një shkodrane gjá të thjeshtë, per një malcore këta ndoshta kish me kënë teper. Mbasandej Mërija kà një vëllá e kÿ s kish me pranue kurr qi ajo . . .

Ká dalë tu thana me lidhë gomarín nën hije.

E din mirë se aty áshit dikush. Áshit njaj shkodraní, djalë i rí, i páshem, qi rrín të gjith diten me do letra para sÿsh e duket se të tanë qefi i tij áshit me ndëjun në vetmí aty nën atë thànë, kù edhe Mërija, nder dit kúr s' janë këtu shkodranët, ulet e me gjylnpnerë nder duer rrín pá punue në mendim.

Si janë këta njerz! Kush mund i kuptojë?

Nji ditë qi ajo kaloj andej pari, aj i çoj sÿt e e shikjoj. Paska prá sÿ me shikjue edhe tjera gjá posë atyne letrave? Paska edhe një shikim per një vashë malcore qi nuk din me folë e me qeshë si shkodranet?

Ká shkue tu thana per me lidhë gomarín, por mâ fort kà shkue per me mujtë me i a pá edhe një herë ata sÿ djaloçit. I duket namë me mujtë

perbashkët: «Gadi per atme!» — E urdhnit, në rendin e ditës, qi vjen nga froni i Skanderbeut të Rí, mâ flakruet pranë eshtnave Tú, fatoza, per zëmer tonë: «Per Perparimin e atdheut të lirë», i pergjegjim në valen e enthuzjazmit: «Gadi jem!» Rinoftë Mbreti!».

Bulger 14-VIII-1937

Dom Ndoc Sahatçija
Famullitár i Bulgrit

ajo me i a hjekë shikimin prej atyne letrave e, edhe sà per një ças të vetem, me i pasë per vedi ata sÿ.

Qe, atÿ tuk áshit. Gjithnji me ato letra të tanë viza. Thonë se fliten shum sende me ato letra. Kush e din sà sende, çfarë sendesh! . . . Ah, me i dijtë edhe un ato letra! Kishe me i a qitë nder sÿ këtij djaloçi e kishe me i thanë shum fjalë të bukra e t' ambëla. Çka kishem me i thànë?

Qe se më ndjeu. Kà çue kryet e më shikjon. Po më flet? E un nuk po kuqem? Kù i gjënë aj këto fjalë qi un nuk i kuptoj e qi po jam tuj i kuptue kaq mirë?

Po pse u kuqa tash? Pse nuk i gjegjem edhe un me buzqeshje, pa frigë, pá marre si varzat shkodrane? E pra sa herë kam thànë me vedi se, të më tokuemen rasa, edhe une due me kënë e parrshme si ato.

Kúr une së pari u pata thànë varzavet shkodrane se sà mirë mujshin ashtu, ato më paten pergjegjë me fjalë të bukura e qi m' a paten mbushë menden, se nuk á kurrfarë marrje me ndëjë në shoqni me djelm. Tash pse po kuqem? Ah, si nuk di me folë edhe un bukur si vashat shkodrane! Si nuk di me i u pergjegjë! S di me thànë tjetër posë ndo 'i gjysë fjale qi me mzi më del prej goje.

E prá un ketë ças e kam pritë tash sà dit.

Aty në maje të kodrines, tuj kullotë delet e mija, në vetmí të ditës, sà herë tuj marrë para duersh një kingj të njomë (m' u dukte si t' ishte kÿ djali) flitshe me të, me gojë me zëmër. Sà fjalë t' ambëla më delshin atëherë! Sa ndjesí më shperthejshin prej zëmre! Edhe kingji më pëvetëte e un i u pergjegjshem. Kà janë ato fjalë? Pse nuk jam e zoja me e ndonji barë?

Per njiketë rase i pacë pá gadi. Atëherë në vetmí nuk u kuqesh. Pse jam ndezë tash? . . .

— O Mëri!

— Haa!

Sà mërrin të kësollën e vet, nana e vëllau i thonë se bashkë njatë herë imbaruene punë e e shiten jo fort larg.

Ajo në kryet e del e hikë n' arë.

Nait, Mëri, në vendin qi të kà shënjue natyra. Ti nuk mundesh me i kuptue shkodranët, por as shkodranët nuk mund të kuptojnë tÿ.

E tujja ti qi i shtrohesh fatit tand!

S i r e n a

Udhëtimi i Mussolinit në Sicili: Gusht 1937

Shqipja e vjetër në gojë të ré

«Qyshë kúr ju keni mundun luften e Etjopís na kemi marrë mà randësi në Milwaukee. Kemi ardhë me qéf të math n' Itali, edhe pse të gjithë na pvesin perherë shumë gjàna të këtij Vend. Tani do të mund t' u përgjegjim».

Kështu foli në shqipen e vjetër, qi flitet në *Piana dei Greci* (Palermo) një vashë e ré, dhe një grú qi përciellte atë me të motren, ia përkthei, ato fjalë, italisht një oficerit të Milicjes, qi po e ndigjote.

Kishin ardhë në Palermo, ato dy motra, për me pa me sý fytyren e një idhui t' Italis së ré, me ndij Burrin qi fjala i bân jeh të math në katër anët e botës, pse Ai sot flet n' ëmen të një Italis së Madhe, qi desht e e bân të madhe, të fuqishme e të nderueme. Qi ata sa herë kishin ndij zânin e tij burruer nëpër valët ajrore, por nuk e kishin kurr pá. E at ditë, për fat të tyne do t' a shifshin me sý e do t' a ndijshin kah do t' i flitëte, si përhera, por at ditë mà posaçe se tjera herë, popullit t' atij ishulli, Italis dhe botës mbarë: se Sicilja ka përparue gjatë pësëmëdhet vjetëve të regjimit fashist si ka përparue Italia në çdo kand, pse s' ka problem krahinuer qi mos të jetë njëheri problem kombtar, dhe si pagja me vullndetin e mirë të gjithëve mund të këthejë n' Evropë.

«Ndër gra tjera të përfaqësis *Piana* ato kishin veshë petkun kombtar, me brez të randë, ari të punuem. Pvetshin në gjuhen e tyne një grú qi i përciellte, si do t' ishte i veshun Mussolini, a do t' u ndalte e a do të mund t' i merrshin fotografín. Vashëzat, mesa të saja, vishin nga Wisconsin e flitëshin vetëm gjuhen inglize me një theksim të fortë amerikan dhe djalektin e tyne. Nuk dijsin veç pak fjalë italisht. Po sa mueren vesht se Duçea do të vite në Palermo deshten të mveshin pektat e të parëve, brezat e randë e të gdhenun për me i dalë para. Trazueshëm ndijshin si trupi e fytyra e tyne, trup e fytyrë të çdo dite në Republikën e Madhe, kishin fitue, më një mënyrë magjike, dëjsi e bukuri, tue vù ncilonen kadifjet, skjepin e fistanin e gjânë të kombit të tynë. Kështu jeta e tyne kishte marrë, tani, për pak, një kuptim të rí, tue u-trazue, si kishin bân, me grat e popullit, për me përshëndetë Duçen».

Këto fjalë shkrou gazetari italian, Luigj Bar-

zini junjor, mbi këto dy vasha të kolonis arbreshe *Piana*, të mësue e të rrituna në Wisconsin, Amerikë e Veriut, tue kallzue pritjen madhështore qi qyteti i Palermos i bân Mussolinit.

Sa bashkim i bukur: gjuha inglize me gjuhen shqipe në gojë të dy vashave të reja.

Gjuhë planimetrike e para, gjuhë mikroskopike e dyta, por, për ato dy vasha, të mëdhà si njëna ashtu tjetra, pse e dyta është gjuha e nânës e nuk mund të harrohet, por do të dashunohet përherë e mà teper.

Në një kohë, si kjo e soçmja, kur bota shqiptare, ajo e vetquejtun e mësue, ka humbë nderimin e gjuhës së nanës: ndonji e quen fshatarake — kështu pat shkruar një herë një gazetar në një fletore të Tiranës, pse nuk i vite mbarë përkëthimi i mendimeve të tija të hueja — ; të tjerë qi u-pelqen të merren vesht me shoqishojnë dhe në famile me gjuhen e mësimit a t' edukimit: turqisht, greqisht, sllavisht, gjermanisht, italisht e frengisht; e në fund shkrimtarët përgjithësisht trazojnë shqipen me fjalë të hueja e pa nevojë, veç me u dukë për shka të huej kanë mësue; ngjarja, qi dhamë mà sipri, duhet të jetë shembull për të gjithë, por sidomos për të gjith' ata qi i hânë buken kësaj Shqipni e nuk i nderojnë gjuhen.

Të marrin shembull nga këto shqiptare të forta, të leme në *Piana* e të rrituna në Wisconsin — ndoshta këtu kanë lé dhe janë rritë por prindët i kanë nga *Piana* — , qi gjuhen e nanës e ruejnë me dashtni e e flasin me kreni shqiptare, dhe si për gjuhen, krenohen për petkun e nanës dhe për çdo zakon të mirë shqiptar.

Gazetari nuk na thotë si përsindetshin, por sugure shqiptarçe: me doren e zemer, shëj bese e dashtnije, traditë e kulluet e fisit, e të parëve tanë krenarë.

As ëmnin nuk ua dijmë qi t' i kujtojmë e t' ua kujtojmë bijve të onë e t' u thomë se janë dy vasha lé në *Piana* e bân në Wisconsin, qi na nderojnë andej të detëve: t' Adriatikut e t' Atlantikut.

Një t' kalun, veç po t' çojmë nga thelbi i zëmres:

Këqfshi sa malet, o vasha të bardha e fisnike, e më ju të gjith far' e fisi i juej qi nderon e përciellson gjuhen amtare, traditat e pastra shqiptare, bir në të tash sa hekuj me radhë, lerg vendit të parëve, të trazuem me fiset mà të fortat e gjuhët mà të përparueme të botës.

GJIKAM

S. K. Tirana në Jugosllavi

Nder ditët e para të gushtit, skuadra kampjone e Shqipnis shkoj në Jugosllavi për me zhvillue disa ndeshje me skuadrat «Crnogorac» të Cetinës e «Jugoslaven» të Kotorrit.

Dy ndeshje zhvilloi me të parën e dy me të dytën, tue fitue e tue humbë nga një herë si në Cetinë si në Kotorr.

Nuk na interreson me dijtë këtu gjanë e gjatë zhvillimin e këtyne ndeshjeve, mbassi është gjatë tashma e dijtun dhe e lexueme më se një herë ndër fletore prej sportdashësve; vetun po më ka anda me çekë disa pika, të lidhuna ngushtësisht me këto kater ndeshje, të cilat rane në sy e dolze në dritë mbas tournës së sportklubit në Jugosllavi.

Pika e parë e më e randsishmja është: dobija e madhe që nxjerr footballi i ynë prej ndeshjeve me skuadra të hueja.

Me e shikue punën mirë, duhet të thomi, se fare pak janë ndeshjet që skuadrat Shqiptare bajnë me skuadrat e shteteve tjerë. E dijmë mirëfilli se vështirsina gjithnduersh pengojnë që të mbërrihet në një marrveshtje perfunduese me skuadra të hueja të permenduna, të cilat financjarisht pretendojnë teper; por me pak sakrificë edhe me vullndet të mirë, federata e jonë do të mundohet me bënë në mëndyrë që populli shqiptar të shijojnë dy o tri herë në vjetë ndeshje me ndonji ekip prej më të mirve Italjan e Jugosllav. Këtë e meriton populli shqiptar. Këtë e meriton edhe footballi shqiptar. E kjo meritë më fort se e kurrkuj tjetër është veper e kampjones së Shqipnis S. K. Tiranës.

Që një skuader që na zbardhë faqen edhe jashtë kufive t' atdheut!

S. K. Tirana ka kalue triumfuese në fushat e Cetinës e të Kotorrit. Nuk është fitimi numruer i goals-ve, që tue bënë mbledhjen e përgjithshme të kater ndeshjeve është krejt në favor t' anin, por është mëndyra e lojës së shvillueme që kapercen çdo përfundim.

Asht pa në fushën e Cetinës, ditën e parë që po lonte S. K. Tirana, se footballi shqiptar ka mbërritë në një gradë maturiteti, që as na deri sod nuk e kemi besue, e që ka lanë të mbrekulluem e të entuzjazuem mbarë publikun që u gjet në fushë.

Mbas kësajë tournë, në gazetata ma të mëdhaja të Jugosllavis u ndiene fjalë lavdi për skuadrën Shqiptare. Këto fjalë lavdi nuk kjenë vetun fryti i një përgatitjes shembullore që diftoi gjatë kater ndeshjeve kampjonja e jonë, por kjene edhe një qortim për ata që nuk donë me dijtë se footballi Shqiptar është në rrugën e përparimit e të maturitetit.

Arbitri i ndeshjes së dytë në Kotorr, Ilia Marinoviç, i cili ka arbitruer edhe në divizionin kombëtar të kampjonatit Jugosllav, nuk pat tjetër veçse fjalë lavdi e adhurimi për lojën e sportklubit. Përposë tjerave tha: «Lojën teknike të skuadres kampjone

të Shqipnis e bënë në Jugosllavi vetun «Hasku» i Zagrebit». «Hasku» i Zagrebit (këtë e dijnë të gjithë ato që njohin pak a shumë skuadrat Jugosllave) persë i perket teknikës, i avitet shumë skuadra të mëdhaja t' Ungaris, t' Austris, e të Çekoslovakis si «Ferencváros», «Admira», «Slavia»; prandej tekniken e ekipit Shqiptar Marinoviçi e ka ngritë deri te këto skuadra.

Në këtë rasë, natyrisht, lavdi është i tepruem, por na do të gëzohemi gjithnjë, pse këto fjalë kanë dalë prej gojës së një kompetenti që ka mbetë i çuditun e i mbrekulluem për mëndyrën e perdorimit të topit e për inteligencë lodre që kanë diftue lojtarët Shqiptar.

Të gjithë lojtarët e Sportklubit, kanë diftue se janë të përgatitun mirë, e kanë luftë plot vullndet e zotësi, por ato që janë dallue më fort se shokët për lojën e tyre ma teknike janë pa dyshim Lushata e Jakova.

Lushata sod për sod është lojtari ma populluer i Shqipnis. Ka një stil loje që e dallon prej tjerëve. E zotnon topin më mirë se tjerët. Fintat e tija nuk i bënë kurrnjë lojtarë tjetër në Shqipni. Shkurt: është një klasë përmbi tjetër; por jo një klasë përmbi Jakovën.

Më ka ra rasa me pa tue luejtë, lojtarë më të mirë t' Austris, t' Italis, e t' Ungaris, e në kjoftë se kam pa se halfat e këtyne shteteve zhvillojnë një lojë më të fortë e ma auktoritare se atë së Jakovës, persë i perket teknikës dhe inteligencës së lojës nuk janë shumë më të mirë se halfi i djathtë i Sportklubit. Sa më shumë herë që e kam pa tue luejtë Jakovën, aq më teper kam mbetë i bindun se është lojtari teknikisht më i perkryemi i Shqipnis.

Dy të tretat e zbrirjeve të bukura që bënë në portën kundërshtare vija e parë e Sportklubit, fillojnë prej pasit të mbatun e me vullnd të Jakovës.

Tjerë lojtarë mjaft të mirë janë Begëja e Kryezju. Edhe këta qendrojnë në radhën e parë të footballit Shqiptar, së bashku me Lushatën e Jakovën.

Prej tournës së sportklubit në Jugosllavi footballi i ynë ka fitue shumë. Jam i sigurt se një përqindje mjaft e madhe i është shtue interresës së këtij sporti kaq populluer.

Ndeshjet pra me skuadra të hueja kenkan mjet propagande.

Vllat e footballistave shqiptar ka shndritë si drita e diellit në fushat e Cetinës e të Kotorrit. Jugosllavët e kanë pa në sy të vet, e kanë dashtë edhe me e përmirë me gojë përparimin vigan e zotësin e pamobueshme të kampjonave të Shqipnis.

Këto fjalë të bukura e këto lavde të meritue me i bënë prej Jugosllavësh, kompetenta në lamen footballistike, janë një urim e një përgëzim i singertë që i bahet footballit Shqiptar.

FLÀMURI ⁽¹⁾

Mbassi historia nuk bër e nuk duron kurrësi të kerlihet,⁽²⁾ pse me një herë del për fushë rrëna me faqe të zezë t' atij qi e thotë ase e shkruen, kshutë na duhet me domosdo të rrëjmë se na deri vonë nuk kemi dijtë se ç' don me thanë flàmur e se ç' ideari perfaqson, aq shkardhnija e huej na i pat currue⁽³⁾ hovet e mendes e topitë ndiesit e zemres. Deri fjalën flàmur në veshtesë të mirfillët e patem harrue per t' a shemertue⁽⁴⁾ me fjalën e huej, *bajrak*. Skâji flàmur në Shkoder degjohej vetem në gojë të gravet, por më një veshtesë krejt të perfytyrshme si në frasën *Janë terun liveret e bàmun flàmur* për të tregue se hidheshin e perhidheshin sikur flamuri në maje të shtizës.

Por në veshtesë të mirfillët na e kishin pasë rrejtun Italo-Shqyptarët si e dishmon fletorja «Flamuri i Arberit» botue në 1883 deri më 1886 prej të ndierit e të paharrueshmit G. de Rada n' Itali. S' e paten harrue, jo, Italo-Shqyptarët, pse ata, tue hikun prej atdheut pushtue prej njaj së hueji, mueren me vedi me doke, vnojë, turni⁽⁵⁾ e gjuhë edhe flamurin.

Ndonse na patem harrue se ç' idé të madhnueshme perfaqson flàmuri, me gjithë kaq harresa e tí nuk ndodhi brraf, me një herë, por dalë kadalë, kohë mbas kohe, e Shqyptarët e mjerë, ata me një herë mbas pushtimi, e qi at flamur e paten ngjoftë e pamun sa herë, tue u prîmun ushtrivet komtare, me t' ardhmen e të huejit, mbassi nuk munt t' a çfaqshin botnisht, e qitshin msheftas në petka e sidomos në brëza, qi thureshin e qurise-shin⁽⁶⁾ prej grásh shqyptare e për shumë kohë e mot, deri tash vonë, shifeshin brëzat me vara⁽⁷⁾ kuq e zî deri sa me kalim të kohës u harrue se ç' shembullojshin ato vara kuq e zî. Nji shembull kup-timplotë për të rrejtun msheftas kujtimet atdhetare ase fetare n' ato kohë të para të pushtimit të huej

e gjëjmë ndër vorreze të vjetra, qi sot janë tue u zhdukun sa qi fort rrallë shifen kund kund. N' ato vorreze guri mbi krye të të dekunit kishte trajtën e njaj deltoidi për të mshefun kryqin, pse i a merr mendja se të cillit, qi gjygon me mende të prâtë, se shumsija e madhe e Shqyqtarvet t' atyne kohve s' e mohuen fën për mirakande.

Tani të vîjmë ke êmni flàmur; athue do t' jët shqyp? S' jam i zoti t' a shperthej ket pyetje të ngarremshme⁽⁸⁾; munt t' jët shqyp, por ndoshta edhe marrun kah gjuhët e hueja, kah greqishtja ase latinishtja. Atyne qi miren me etymologí po u kalzoj se shqyp kemi dy verba *me flakue* e *me flakrue*: mos të kët rrjedhtue prej ksi verbash? Rrigën⁽⁹⁾ Albanologvet! Sa për çudi po u tregoj lezuesvet se Latint kanë pasun êmnin *labarum*, për flàmur, për at flàmur qi e sendergjou Konstantini i Math, perendori i Romës. Qe se ç' thotë një ndër mã të vjefshmit etymologë t' Italis, Piannigiani, në fjaluer të vet mbi rrjedhtimin e êmnit *labarum*: «Fjalë kah greqishtja e poshtme (d. m. th. jo kah ajo e kohës së bukur të Greqís së vjeter e klasike, por kah ajo mã e vonshme e e gerdhanët) e me gjasë kah keltishtja *labarua*, qi d. m. th. flàmur. Do të tjerë thonë se ka një rrâjë mã të vjeter, tue e nzjerrun prej greqishtes *laphyra* (tue shndrrue *ph* në *b* për plaçkë, për prë)». Per të forcue mendimin e parë se rrjedhton nga keltishtja thotë: «Làbari qe futun në perdorim prej Konstantinit, e duhet me kujtue se ay perspjëtë⁽¹⁰⁾ e parë e pat marrë në Gallí». Me kto fjalë i vjeshmi etymolog don me na mbushë mendën se ket skâj Konstantini e paska nzanë në Gallí, kû gindeshin shumë fise Keltësh, por unë kishem në të dashtë me i thanë se Konstantini i math, tue qënë Illyras, prej Nishit, nuk pat nevojë t' a mirte prej keltishtjet at skâj, por e nzuere prej gjukës se vet, prej illyrishtjet. A nuk kemi na të gjuhë t' onë shqype skâjin *liveret të vjeter*? Në germa *b* v a nuk ndrro-

(1) E theksova, pse shumë kush deri arsimtarë e lezojnë a me theks në të dytën rrokje ase e shqyptojnë si të mbaronte me dyzanuer, *flamuer*.

(2) *Kerlimun (me)*, mos me çfaqë të vertetën; me nderlikue me rrëna të vertetën; me fjalë të huej *falsifikue*.

(3) *Currue (me)*, me kputë, me shkurtue pjesët qi kanë ngallue prej trupit, si *me i a currue veshët macës*.

(4) *Shemertue (me)*, me zanë vendin e mbetun shprazët. *Interesat e atdheut nuk do t' i shemertojë kurrnji interesë tjetër sa do e madhe*.

(5) *Turni-ja*, sesi punimi e veprimi qi na është bàmun petk për shtat e kryhet gadi gadi si pa u kujtue; me fjalë të huej *zakon*.

(6) *Qurisë (me)*, me bā pelhurë, me pelhurisë, me vejë.

(7) *Varë-a, vizë*.

(8) *Ngarremshme*, qe, gjā, send, punë me ngarrëme, d. m. th. me ngatrrime e turbullime.

(9) *Rigë-a*, gjëqi, vendim, rreqim. *Fajtorit i u prë rrigë*, *kryja e peme për fajtor i u krye, u byrë, u dymnëf*.

(10) *Perspjëtë (me)*, me rritë me mësim, n e urti, me njerzi; me çue përjetë me të mira, tne ndikue e mri në mende e në zemër ngjoftime të vjefshme e t' urta e ndiesi t' ambla e të buta, të kandelime e të njerzishme. Ket skâj kaq të bukur jemi tue e mshue, tue e debue prej gjuhët per t' a shemertue me një të huejin, *edukue*.

Shkollat Fillore

në rasen e 25 - vjetorit të pamvarsís kombtare

Prej çdo rase edukatori do të mûndohet me i shtî fëmís ndiesí të singerta atdhedashtnije. Janë veç disá rasa të veçanta, nder të cillat do të perfítojë mã teper se kurr per t' i ndîmue fëmís nder njato pershtypje qi merr prej kremtímevet e manifestimevet, qi shef nji herë në vjetë a mã rrallë, qi kështu fëmija të ketë nji kuptim të kpartë se shka shenjojnë ato kremtime a manifestime e të mûndohet me e xé zêmren e tij nder ndjenja të verteta dashtnije ndaj vëndin e vet.

Nji rasë na paraqitet e jashtzakonshme. Sivjet kombi i jonë kremton njizetepesëvjetorin e pamvarsís së vet, ase me daten e 28 Ndandorit të ktij vjeti mbushen plot 25 vjet që se dora e nji shqiptarit vlonjak, Ismail Qemajlit, ngrehí per të paren herë flamurin kombtár në qytetin e Vlonës.

Data e 28 Ndandorit 1912! Se që permallim se që lot gëzimi do të kenë rrjedhë prej syeve t' atdhetarvet të vertetë n' ato çase rilindjeve e pamvarsije kombtare! Se sá mirë i u shperblyen gjith ato mûnd e djersë, qi derdhen per ket qellim!

Flamuri kombtár! Shëj bashkimit, shëj force, shëj gëzimi! Rrokull këtyne 25 vjetve rropatjeje, veprimi e perparimi të shpejtë, sá mirë na i flet zêmres s' onë per të kujtue fatozat e kombit t' onë, qi aq shum vuejten, aq shum lotuen, aq shum gjak derdhen per të qitë në dritë flamurin kombtár, të mbetun mshehun nën hijen e harresës, të frigës, të trishtimit, të robnís pësëqindvjeçare.

hen njana me tjetrën si *sherbye* e *servire*, *shelbue* e *salvare*? E zanorja latine *a n' è n' i*, si *lasciare* e *lëshue* e *lishue*? Pra me shum arsye munt të thomi se skâji *labarum* per flàmur rrjedhton kah fjala shqype *lëvere* (lëvere); në krejt Shqypnín e mjesme grát thonë *me lá lëvere* e jo *me lá petka*, pse me skâjin *lëvere* kuptojnë që do pelhurë pergjithsisht të hollë si këmisha, brekë, riza, mafra, et. et. Nji çudí e bukur: germanisht flàmurit i thonë *Fahne* ky skâj rrjedhton nga germanishtja e vjeter *fano*, qi d. m. th. *pelhurë*!

Sot valvitë në kater ânët e Shqipnís, të thuesh në kater ânët e botës, gjithkund kû gjindet nji çetë shqiptarësh, nji shqiptár i vetem, ase edhe nji perfaksues i kombit t' onë fisnik, tue ndritë mende, tue xé zêmra, tue entuzjasmue vullndesa!

Mbarë kombi i jonë, i madh e i vogel, ká fillue qyshë tash me dhanë at kontributin e vet per kremtimin e 25 vjetorit të Flamurit kombtar, qi të dalë sa mã i madhnueshem, sa mã i shkelqyeshem. Komisjone gjithfarësh janë ngrehë në kryegjytetin t' onë, per t' i dhanë shkas në nji mndyrë të veçantë zhvillimit të historís, të harteve, të letratyres, qi si breznija e ré e jona, si edhe të huejët të diejn e të shofin se sa ka vuejtë shqiptari per pamvarsín e kombit të vet, se si dín me i çmue fatozat e vet, qi së kursyen as mund, as djersë, as gjakun e vet per të pá Shqipnín krejt të lirë!

Në mjes të këtyne, si kryetár qet per së largu kryet të mluem me perkrenaren e vet të veçantë, trimi i Krues, fatosi kombtar, Gjergj Kastrioti. Qe prandëj pse qeverija e jonë shënjoí në ket vjetë nji shumë disá mijash franga ari, per të hartue planin per nji monument kombtár kushtue Skanderbegut, qi do të ngrehet në sheshin e Ministrivret në Tiranë.

Ky kremtim i jashtzakonshem asit tue i dhanë shkas edhe kolonivet Shqiptare të shperdame neper kater ânët e botës per t' u mûndhë, të kremtojnë edhe ato festen e pamvarsís atdhetut të vet, nënës Shqipnín, të çojnë pellagsimin e vet te toka e bekueine e Shqiptarvet të vet e bashke me Shqiptarët e Shqipnís t' i këndojn hymnin e independencës kombtare, në mjes të çaleve të ndryeshme, të kostumeve gjithmuder stíle e shije.

Nper njikëta mëndime, kujtime e ndiesí atdhedashtnije do të diejë edukatori me i pershkue fëmijë nxânsat e nxânses qi i janë lanë në kujdes. Po, edhe varza shqiptarë duhet me i edukue kombtarisht, tue gatue me to edukueset kombtare të ditës së mjerme tider breznít e ardhshme.

NIERI QI S' SHIFEJ

ROMAN I JULES VERNES

24)

Mandej tue u sjellë prej Markut:

— Mark Vidal, a pelqen me marrë per grue Miren Roderich këtë pranë?

— Po — pergjegjë ëm vlla.

— Mira Roderich, a pelqen me marrë Mark Vidal-in, këtë pranë, per burrë t' andin?

— Po — pergjegjë Mira me zâ qi e ndijnë të gjith.

— Mark Vidal e Mira Roderich — shqypton famullitari — po ju lidhi me sakramend të martesës.

Si u krye ceremonija, gjindja ngane me u vûe brijave të rrugës kah do të kalojshin dhandrri e nusja. Por nuk ndihet ajo zhurmhurë e pshtjellueshme e e lehtë qi zakonisht ndihet nder këso rasash. Kurrkush nuk bëzâte tue ngrehë qafen, n'uzdajë të kotë me pa ndo 'i send. Kurrkush nuk don me lshue vendin qi ká xanë, por edhe kurrkush nuk don me këne në rresht të parë. Të gjith kanë rreshk per me pa e pernjiheri janë disi të ndaluem me u avitë prej një frigës së misterëshme . . .

Dhandrri e nusja kaluene neper mjes këtij populli e mbas tyne kumarët e miqt qi shkuen në sakrestí.

Aty, nder rregjistra të Kishës, nenshkrimit të Mark Vidal-it u shtue një ëmen tjetër, ëmni i Mira Roderich, i shkruem prej një dorës qi nuk mund të shifej prej një dorës qi s' do të shifej mâ kurr!

XIX

Në ket mëndyrë u sgidh, me 2 Korrik, historija e çuditëshme qi deshta të ju tregoj. E dij se është vështirë me e xanë besë, por per këta i don lanë faji mâ fort shkrimtarit qi s' ka dijtë me e kalxue si duhet. Historija, mjerisht, është teper e vertetë, nonse është e vetmja nder anale të kohës së kalueme, nonse ka per të mbetë e vetmja, kam shpresë të ngultë, nder anale të kohës t' ardhëshme.

S' është nevoja as me e thanë se Mira e ëm vlla i lane projektet e dikurshem, mbasi të shkue mit në Francë nuk ishte mâ punë qi bahet. E mendojshem edhe se Marku kishte per t' u dukë rrallë në Paris e se kishte per t' u ngulë në Ragz. Këjo ishte punë e keqe per mue, por s' kishem kah me i a dalë. Mâ mirë të rrite me grue të vet ngiat zojës Roderich e doktorit. Koha ka fuqin e vet, e

Marku do t' i ishte shtrure kësajë jetesë. Mira mundahej, dizoti, me dhanë perherë shëje të pranís së vet. Dihej se kû ishte e çka bate, e ishte shpirti i shpís, e pa-pashme si një shpirt.

E mund të thohej se trajta e sajë landore nuk ishte shdukë fare. A nuk e kishte ajo vedin të pikturueme per bukuri prej Markut? Mira ulej e rrite me andje para asajë pelhurë e me zâ të vet t' ambel e ngushllues thote:

— Qe tak jam këtë, kam këthye prap e pashme, e ju më shifëni si ju shof un jue!

Un ndëja, mbas martesës, edhe një disa javë në Ragz, tue jetue në pallat të Roderich-ejve në dashtëni t' asajë familje kaq randë pikllue, e me dhimë shifëshem tue u avitë ditën në të cillen më duhej me u nisë. Në fund edhe ajo ditë erdh e un këtheva në Paris.

Me 'i herë kjeçë kapërthye me punë të zyres s' ëme. Por ndodhjet, në të cillat un kishem marrë pjesë, kishin kenë teper të çuditëshme, qi me mujtë me më dalë prej mëndes. Më shkote mendja pa-prâ, e s' kalote ditë qi mos të hikëshem me kujtim në Ragz, ngjat t' ëm vlla e grues së tij, pranë e larg pernjiheri.

Uder ditt e para të Kallndorit, pershkojshem neper mend, si perherë, shenen e mnerëshme, të cillës deka e Guljelm Storitz-it i kishte dhanë fund, kûr pa pritë m' erdh një idé, kaq e fjeshtë e e kjartë, qi u çudita qi s' më kishte bërë perpara. Duket veç se kaq pershtypje të madhe kishem pasë, sa mos me këne i zoti as me alyetue, e me mujtë me i lidhë rrethanat e atij dimit njanen me tjetren. Atë ditë pra një përfundim i paraqitej mendes s' ëme, due me thanë, kûr trupi i annikut t' onë kishte bjerrë fuqin e të pa-pamit, i vetmi shkak do t' ishte kerë emoragjje e madhe shkaktue prej të thërunit të sipatës së kapidan Haralan. Kje një rrezë e rrite. U kujtova menjherë se langu i misterëshem do të siellej neper gjak, e qi me gjak ai tang kishte dalë prej trupit.

Me këne se ishte puna kështu, rrjedhimi ishte i kollajshem per t' u mendue. Çka kishte bërë të thërunit e sipatës së Haralanit, mund t' a bâte thika e një kirurgut. Nuk lypej veçse një operacion i kollajshem qi mund të persritej njaq herë sa të

lypej. Mira e kishte vûe mandej në vend gjakun kadalë kadalë me gjak tjetër, e kishte për t'ardhë tek e mramja dita në të cillen nuk kishte për të pasë më në gjak aspak asi langn të mallkuem, qi nuk lënte vllan t'ëm me gëzue pranin e sajë.

I shkrova t'ëm vlla me të shpejtë mendimin t'ëm. Por në sa ishem kah e nisëshem letren, mora një prej si. N'at leter ëm vlla më kalxote një lajm, mbas të cillit ishte i kotë mendimi i ëm, mos tjetër për do kohë. Më lajmote se Mira do t'a bâte babë. Nuk ishte e këshillueshme n'atë gjendje, është e dijtun, me i a hjekë as më të voglen cirkë gjaku. Të gjithë fuqit e saja lypeshin për atë rasë të frigueshme.

Të lëmt e nipit t'ëm — o e mesës s'ëme — pritej nder ditt e mrame të mojit të majit. Dashtë-nija qi kam për t'ëm vlla, e qi lexuesi e din mirëfillit, e bân të kotë qi un të diftoj se kjeçë i gatëshem në ditë të shenjueme. Qyshë me 15 majë gjindeshem në Ragz, kû prita ndodhjen me pa-durim të njëj babës.

Mira ra me 27 majë, e data nuk ka me u shlye kurr prej mamendes s'ëme. Thohet se nuk bâhen më mrekullina; e pra një ndodhi n'atë ditë, një qi un e pësh me s'ë të mij. Mund të mërrret me mend lehtsisht se cilla kje këjo mrekull! Nattyra na dha ndihmen qi un dojshem me i lypë shkences, e Mira, si Lazri dikur, duel e gjall prej

vorrit; Marku, si i luejtun meç prej gëzimit, shtang, i çuditun, e pau tue dalë kadalas si prej asgjajet e, dyfish babë, pau tue lé pernjihëri fëmën e edhe gruen e vet, e cilla i u duk më e bukur, mbas sa kohet qi i ishte kenë mshehë syvet të tij.

Mbas asajë ditë Mira e ëm vlla, si na të gjithë, nuk kanë më histori. Ndersa un lodhem tue kerkue plotësimin e matematikës ideale — punë qi s'bahet pse matematika është e pa-mbarueme si rruzullimi — Marku vijon karjeren e vet të lumnueshme të njëj piktorit në nam e në zâ. Jeton në Paris, ngjat meje, në një pallat të madhënueshem, kû, si 'i vjetë për vjetë, doktori e zoja Roderich vinë me kalue dy muej së bashku me kapidanin Haralan, qi është bâ kolonel. E për gjith vjetë Mira e vllau i a këthejnë viziten në Ragz. Æshtë këjo kohë në të cillen un nuk mund të knaqem me nip t'ëm — nip kishte pasë kenë! — qi un e due me një dashtëni t'ungjit edhe të gjyshit. Mira e Marku janë të lum.

Thashtë Zoti qi lumnija e tyne të ngiasë sa ma shumë! Thashtë Zoti qi kurrkush mos i sprovoftë mjerimet qi ata kanë pësue! Thashtë Zoti, e këjo është fjala e ëme e mramja, qi mos të gjindet më kurr mshehsija e mallkueme e Guljelm Storriz-it!

Mbarimi

P u s i n ë v e r ë

Ka dit ka shterrë. Në mur të grisun lëmyshku a' thá. Mbí grykë gjallnon vetem një fije barit. Çarkun (çekerkun. Mirëditë), të brëm, e ka në vend.

Një natë të pá hanë pusi i vjeter shfren me dashamirin besnik, me çarkun: fjalët i delëshin prej fundit të zembers së thame:

«A të bjen në mend kûr kishem uj të freskët, si këndojshe në sá ulëshe me gëzim koven? Atëherë e kishem trupin të njomë prej lëmyshkut, e mbí të marimangat e dashtuna endëshin pelhurat harkate. Fëmija, kûr u bite baba ndo 'i peshk të gjáll prej Sqeljet, m' a lëshin mue me u a ruejtë, e, sa herë vishin me i dhanë ushqimin, shikjohishin n' uj t' em a i kishin mirë kaçurelat. Sa krahët shpervjeleshin tuj ngrehë konopin me xjerrë koven plot e të puqërrisun! krejtë lagja e ndiete kahë ulej poshtë në pikë të vrapit, e, kûr këthete tu ti, të diftote sa i pasun ishem.

Por çka më gjet?

Uji, tuj u ulë, zbloj murin e shtjerrun prej vjetëve, por gurra gjithnji m' a njitëte doren tin-

zisht. Ti i ké pa me s'ë të tue rratët e ujit, të kadalëshem prej se ishte tuj deké gurra. Mandej filloj uji me xanë vend. Tëhiqeshin zhag në fund kaçamijt e lmyshku shtriehej teposhtë me kerkue filad. Vetem marimangat s' driten as fijet s kalote më kova me u a këputë.

Sá ngiati me më fashkue (mërlitizem) ajo pikë uj kûr ishte tuj më kotë gjumi i madh?

Mbeta pa gjá, më tokë të thát. Vapa filloj me më molisë e lmyshku u shkep e u plandos në fund kacarrue me dhë të shtangam. Tý deshten me të hjeke, por s'ndigëve. U lodhen me të thye, por ti, edhe pse me vrudha, i fort, pse pishes së lisit, qindrove. Atëherë të lane m' anesh e nuk të ngurri kush më.

Sa mirë kena pasë shkue bashkë kûr jemi kenë të zotë. Por edhe tash qi jemi vjetruë e si duehem kûj gjá, dashtnin se kemi harrue».

Çarku, siç prej shirokut, i ep zember shqit të vet tuj i thanë qi mos të ligshohej pse shpejt kishte për t'ardhë vjeshta.

Donisa

FOLKLORE

P O S T R R I B A

(Vjon prej nr. 27 fq. 195)

Edhe në Firip ka qenë një kishë me vorre për rreth, në një fushore, trolli i së cilës është rrafshue e bërë ara. Emnin e saj e mbajnë edhe sot «fusha e Sofis» e «brija e Sofis».

Këtu janë edhe sa troje të vjetra shpijash: Hamaj, Sajdijaj, Shurdhaj e Agaj.

Dukje trojesh të vjetra, ndoshta më tepër dugajës, hjanë në një kodrinë shkambi, qi thohet «shkambi Hasë», rreth e qark të cilit deri në mbaje thohet edhe duket se ka qenë pazari i Drishtit, para kohës së Turkut.

Nën rrugën e Madhe, kah prërdimi i xhamis Hebibaj në bregun e Kirit, ka qenë dogana e Drishtit, prej së cilës asgjë s' dihet, veç ëmnit, qi mban «fusha e Doganës», pse është rrafshue e bërë kopshtije (tokë perimesh).

Por gjāja më e dukshme në këtë lagje, n' atë anë, qi ndoshta thirrej Zhup dikur, është Muzhila (Bexistëni), gjë e cila tregon madhnin e dikurshme të këtij vëndi, para kohës së Turkis.

Muzhila është një kodrinë krejt shkamb, në trajtë të një gjatori a më tepër trapezi, gjatë kund një afër 400 hapash. Dy rrugë e shtijnë njerin mbrenda kësaj, njena tue i u njëtrë bris së saj, prej rrugës së madhe, buzë Kiri e tjetra kalldremi të Tyrbes, kundruell shkambit Hasë. E para e shtje njeriun mbrenda saj prej një porte, dere, e gjënë gadi dy metra, sod e rrënueme, qi nuk shifet gjë tjetër, veç gurve të biruem, ku kanë pasë hi kùjat e kapakvet, të ngulun në shkamb. Sipri kësaj dere, thohet se ka qenë një ndërtesë e madhe, ku rrinte roja. Prej gurve të mëdhaj e të shumë, qi shifen aty, mogile, duket se ka qenë aq e naltë sa me pâm gjithkah rreth e përçark. Dy rrugë bërë kalldrëm, gjënë kund më se dy metra e përshkojnë këtë kodrinë, tue i u largue shoshoqes, njëna për të dalë tu një portë, pak më e vogël se e para — edhe kësaj vetëm gurët e biruem, si puçile, i shifen — e tjetra, tue dalë më nalt, prej një portës sa këjo; kësaj, veç gurve të fundit, ku pushojshin kapakët, i shifen edhe muret, anavet me bira, ku kanë pasë hy shulat, me mbajtë mbyllë derën.

Thohet edhe në çka shifet prej disa teprica

muresh e rrënojevet të shumta andej e këndej shoqavevet (rrugavet), kanë qenë magaze të mëdhaja, si në mes të ketyne ashtu edhe deri tu ledhet, qi rrethojshin këtë kodrinë.

Në mes të Muzhilës, në çka duket mbas rrënojevet, është qenë një ndërtesë e vogël, ndoshta vëndi, ku janë mbledhë taksat, a gjë tjetër, qi i përkitte qeveris.

Kah jugu i kësaj ndërtese hapet një lok ku çka duket e në çka flitet, do të ketë qenë vëndi, lamë drithi, barishtesh, pëmësh e tjera sëndesh, qi qytetas e katundarë i kanë hapë për shitje. Ndoshta këtu do të kenë qenë shitë edhe pëlhura gjithfarshë, qi grât i kanë pasë ndë.

Brë kësaj, kah prërdimi, janë rrënojet e një kishe qi thohet kisha e Muzhilës. Edhe mbë mullë është një kishë, por ëmni nuk i dihet,

Përfunda rrugës së Muzhilës mbrenda ujit Kír, është një copë kambë ure, qi mban ëmnin «ura venedike», e cila dikur bashkonte banorët e lagjevet andej e këndej brigjevet të Kirit.

Tyrbet janë dy ndërtesa, të cilat i bijnë në sy çdo njeriu qi e shetitë këtë vënd; e vogla më afër prej Muzhilës, sipri një kodre të butë, se ajo e madhja, qi gjindet në shpat të një kodre së blertë prej mreçe, marje e shqemje. Këto janë «tyrbet e Kamer Babës», qi botnisht thirren «tyrbet e Drishtit».

E vogla, qi zën një vënd kund rreth dhetë metravet kuadrat quhet «tyrbja e Gishtit», në të cilën jashtë e mbrendë s' shifet asgjë.

Ajo e madhja, qi quhet «tyrbja e Trupit» përshinë vënd kund rreth katërdhetë metravet katrorë edhe ndahet në dy pjesë, dhoma e merkatit e çardaku; mbë pallaz të dhomës maltonet një kybe.

Mbrenda kësaj dhome shifet një merkat (vorr) i çuem një, gjë përsipri mbëlue me cohë jeshile e tu kybe një çallë jeshile. Do rrugosta shtrure, do posta me u fatë e do ibërë për abdest shifen këtu; në një anë vjerrë për mur duket një pallë, krejt si ajo e Kamer Babës, i cili e kishte pasë përdorë ndër lufta.

Dikur mbrenda kësaj dhome, para luftës së

Ballkanit veç postavet e ibrikvet, shifshin aty edhe halija e saxhade të kushtueshme, mërkati mbëlue me cohë të mirë e çallma mëndafshi qi pshtjellte nji kank, i ruejtun katërqind e sa vjetë mǎ përpara, aji, të cilin Kamer Baba e kishte pasë mbi krye; flamuri i blerët i tij, qi e mbante në dorë kur hÿnte në luftë e palla e tij.

Të gjithǎ këto gjǎna qenë plaçkitë prej Malazezvet a ndoshta prej atyne, qi u patën prǐ e prǔ deri në rrethimin e Shkodrës.

Palla e sotshme, qi shifet aty, ǎsht e gjetun ndër ato ǎna e tue qenë se i gjithte krejt asaj së përparshmes, aji, qi e gjeti i a dhuroi tyrbes.

Çardaku, qi ǎsht shtruve me çemento tash vonë e rrethue me parmakë prej kësaj gjǎje, ǎsht mǎ i shkurtë se dhoma e merkatit.

Për nën odën e merkatit ǎsht nji dhomë e vogël, ku dikur mbaheshin ǎnët e haes e të pijes, për ata njerz, qi shkojshin me e vizitue e dojshin me bǎ ditën aty. Edhe këto ǎnë qenë plaçkitë bashkë me tjerat sēnde.

N' ǎnën e jugut sipri pullazi të çardakut naltohen do aha të vjetër e buzë tyrbes kah lindja del ujët e njaj kroni bǎ çesme.

c.) *Kalaja*: Kalaja e Drishtit ǎsht nji kodrë krejt shkamb rrethue në dy ǎnët prej lumit Kiri, kah veriu e prëndimi e kah jugu me përrue të Drishtit; vetëm në njënën ǎnë, kah lindja piquet me kodra, qi shkojnë tue u zgjatue.

Po sa lëhet rruga me u njitë në Muzhilë e tepricat e urës venedike, aty ku lumi i Kirit këthen brryl me marrë kah prëndimi, fillon rruga zik-zake e Kalás krejt kalldrēm, n' e rrmaktë të sē cilës duken trojet e nji kishës sē vogël (3 m. gjatë, 2 m. gjǎnë e 3 m. nalt), qi mban ǎmnin Kisha e Shna-Prëndes; edhe pak përpjetinë e delet para portës sē kalás, tu nji mriz, prej nji fojletës sē madhe, nën të cilën hapet nji log i vogël. Këtu shifet edhe trupi i njij fojletës tjetër, por i thatë e i cinguem pak gjǎ mbi rrǎjët. Këjo portë ǎsht e gjǎnë gadi dy metra pa-kapakë e pá-mbëlojë, me mure për ǎnash mǎ nalt se njeriu e me puçile në fund ku qindrojshin dikur kapakët; prej këtyne dy ǎnavet shkojnë tue u zgjatue ledhet për t' a rrethue krejt kalán.

Sikur tu këjo portë, qi ǎsht kah prëndimi ashtu edhe tu ajo tjetra kah lindja, krejt sikur këjo me madhsi, naltsí e mure ka qenë i dalun përjashta nji qemer mǎ se pësmbëdhetë kambësh. Edhe tu këta duket se kanë qenë porta, mbassi shifen mu-

ret rrafshue për tokë e gurët me puçile me pushue kapakët; prǎ secila e hÿme ka pasë ka dy parë kapakë. Ky vënd ndoshta ka qenë për rojtarë. Por duket se ky vënd me këta qemerë, tue qenë se i u ka pasë dhanë pëngesë banorvet të mǎ-vonshëm në të hÿme e në të dalun me kual ngarkue, ǎsht rrënuë.

Afër këtyne portavet shifen dhenë ndër gurë degersxhina (ngri), ku çka duket kanë pasë luejtë rojtarët me hjekë mërzi.

Gjatsija e rrugës sē kalás, krejt kalldrem, qi shkon për mjedis shpijavet, portë në portë ǎsht afër 500 hapash.

Mbassi të kalohet porta, mbas nja nji qind hapash, ǎsht nji vënd i rrethuem prej muresh mǎ nalt se njeriu, me nji derë pa kapakë, mbrënda sē cilës, duket se ǎsht nji grykë pusi, por jo, ajo ǎsht saranxha, e cila hapet mbrënda dheu, sa përshijnë muret: 16 m. gjatë, 8 m. gjǎnë e 7 m. thellë.

Saranxha sod përmbledh ujët e shiut, qi mund i bie mbrënda. Dikur përmbliidhte edhe ujët e pullazit të xhamís, i cili ishte i rrethuem me llastër e tue u mbledhë mbrënda nji shtylle muri e shporueme prej qyngash, hÿnte nën dhé e mandej tue u përshkue prej sa qyngavet tjerë binte në saranxhë. Në kohë mǎ përpara, ndoshta mǎ parë se 200-300 vjetë, saranxha mbushej, prej uji të dy krojevet, qi burojnë ndër do lugaja, jashta kalás. Këto dy kroje thirrën, i sipërmi krue i Kurtit e i poshtmi krue i Fundanjelit, prej të cilvet rriedhte ujët në saranxhë me ǎnën e qyngavet për nën portën kah lindja e nën rrugën mbrenda kalás.

Diftohet se ingjinierët e asaj kohe kur donte të goditej saranxha, për me dijtë se a mund vinte ujët aty, tue u ulë e çue luginavet e përpjetevet, kanë pasë goditë do mure e nalta në gjasim të shtyllavet, të shporueme prej qyngash. Ujët ka këcye mbi to gjithkund deri ka hÿ në kalá; prǎ tue qenë se këto kroje janë mǎ nalt se saranxha natyrisht ujët erdh e u dordh mbrënda saj. Ndër shum vënde shifen këto mure qe përpjetë e aty-këtu kur gropohet dalun edhe qyngat. Këto shtylla thirren «terezinat e ujit».

Prej këtyne krojevet i vinte ujët edhe nji çesme mbeturinat e sē cilës po sa duken para derës së Xhamís.

Xhamija ǎm e pa-minare, të cilën e ka pasë drasat, por mali i Zi bashkë me xhami e pat djegë në vjetm 1912.

Thohet se diku në kalá ǎsht nji dhegemb, tu-

nel, qi sbret prej së nalti e poshtë. Bira e sipërme s' dihet ku është, pse e mbëlueme prej rrenojevet gurësh e ajo e poshtnaja nën portën, tu mrizi, në bregun e Kirit. Ky dhegemb duket se shërbente në kohë lufte, kur rrethohej kalaja.

Shpella e Sh' Palit, qi është kah lindja, thohet se është aq e gjatë, sa tue u përshkue nën kalá del kah prëndimi, qi s' është tjetër veç gryka e dhegembit; këjo merr ëmnin «Shpella e Gjeslenës».

Këtu në kalá, në të dy anat e rrugës janë më se njëzet shpí me 140 frymbë, në një gjendje të keqe për kah jetesa. Përzí me këto shpija, shifet një numër i madh trojesh të reja djegë prej Malit të Zí, qi të zotit e tyne s' kanë muejtë me i goditë më, i kanë lanë e dalë tjera kah, mbassi edhe jetesë aty s' kanë muejtë me pasë, pse vëndi tepër i ngushtë; më të vjetra, qi të zotit e tyne i kanë lëshue me gjetë jetesë më të mirë o prej gjaku më tepër e tue mbetë pa-kënd janë çartë e rrënue. Por ka edhe troje të vjetra shpijash e kishash para kohës turke, qi nuk din kush me i u tregue ëmnat. Tri kisha duken se kanë qenë këtu, njena prej të cilavet kishe me thanë se do të jetë thirrë kisha e «Sh' Palit» mbassi brí saj këtë ëmën mban një qafë, «qafa e Sh' Palit» e një shpellë «shpella e Sh' Palit».

Thohet se para 70-80 vjetvet Kalaja njehte rreth njëqind shpijash e për dishmí binë se kur kërkohej ushtarë për luftë, Kalaja qitë më se njëqind burra, tue i lanë të vetmit.

Përsipri shpijavet është «sheshi i Kullukvet», ku dikur ka pasë qenë një ndërtesë, mbrënda së cilës kanë pasë ndëjë kullukët, sikur sod gjindarmerija e më andej kah lindja «lâma e Spahivet». pa aspak ledhë kurrnjiherë, pse është dhé i butë, ku s' kanë muejtë me zënë vënd gurët.

Përmbí sheshin e Kullukvet e lâmen e Spahivet janë ledhet e dyta, kështjelli i mirfillit, aty ku ka qenë vëndi i mprojtjes me franjija për pushkë e topa, rrethue me mure të trasha e të forta, gjithkund me burgje për nën të. Ky vënd është në trajtë të njëj trapezi, kund 200 hapa gjatë e 50 hapa gjënë.

Duket se kalaja e Drishtit, ajo pjesë, qi mban shpijat, është rrethue me ledhe shumë më vonë, ndoshta shumë shekuj më mbrapa, se vëndi i mprojtjes me franjija e burgje. Këjo me gjith se më e vjetër, ledhet i ka më të forta, sa qi rrymë e kohës s' ka muejtë me i a bré, për t' i a shdukë, ndërsa më së madhes, qi duket se është goditë shumë më

vonë, prej se nuk është bërë një punim ndoshta me kadalí, ledhet i janë rrënue, veç një pakicë të portavet, qi janë goditë me kujdes.

Gojdhana mbi themelimin e kështjellit të Drishtit. — Diftohet se tre vëllazën i a hinë me e goditë këtë kalá. Puna, qi bajshin ditën i u çartte natën; kështu për sa ditë ata u munduen kot. Në fund u kujtuen se për me pasë qindresë muret, duhet t' u shtinte një njeri mbrënda tyne, duhej t' u truente dikush. E për me e bërë këtë punë tre vëllaznit qitën cekën, qi ajo nuse, e cila n' e nesre t' u binte gjellën e cillës, t' u bante fli aty edhe u besatuen me shoshojnë, qi mëndimin e bëmë mos me e folë tu shpija. Dy vëllaznit e mëdhaj kur u err e prishën besën, i u diftuen nusevet të veta për çka kishin pasë bisedue atë ditë e i vogli jo. Kur drita zbardhi e cillë u bërë, nana e djelmvet, i urdhnoi rés së madhe me u çue bukën, por ajo i përgjegjë tue i thanë se nuk muejtte, pse kishte qillue e ligë. Edhe e dyta ré, nuk i vù vesh vjehrrës, tue i thanë se ishte e pá-ngëshme, mbassi donte me shkue në një mort. Por e vogla i u bind urdhnit të vjehrrës e mbassi i dorzoi asaj djalin kërthí, qi t' a mbante deri të kështhej, muer bukën e vojt tu puntorët. Po sa i u afrue vëndit ku tre burrat i ndëjen gadi për t' a bërë fli një gur i madh u lëshue mbi të e ajo tue u kujtue se çka po e gjënte, me shpejtësi çoi kryet, por në të përkulun të shpinës e në të qitunit e krahnorit përpara, dy parzmat, tue i u shtypë, i mbetën mbrënda gurve, të cilat atëherë e sod s' pushuen tue e tajitë tamlin, qi mbajshin mbrënda.

Këtë tajitje e pijnë e me të lyejnë edhe parzmat ato grá, qi nuk kanë çka me u thanë me pí fëmijvet të tyne, tue besue se me këtë u vjen tamli ndër gjí.

Gojdhana mbi pushtimin e kalás prej Turqvet. — Gojdhanat na apin se kur Turqit Osmanlí, mbassi paten pushtue shumë vënde të Shqipris, i u afruen edhe Drishtin, rrethuen kalan edhe e rrahën me topa. Sylejman Pasha, komandant i ushtrís turke, tue pám se kalaja ishte e fortë, lajmoi Sulltanin edhe u gatue me bërë rrethimin, por një andrrë qi pau e ndalei.

Tue shfí, në andrrë, qi dikush i tha, se në kohë të mbramjes të vinte oroe të gjithë ushtrín e aji ushtar, qi ka me shkue më i mbrami me marrë gjellën edhe ka me mbledhë dromcat e bukës, qi të mos shklitën, aji ka me i diftue, si merret kalaja edhe atë t' u bante prís, me e mësý kalán.

Ushtari qe Kamer Baba, i cili porositi pashën, mâ parë të largohej prej adjutantit të vet, një djalosh shumë i hijeshëm që ditë e natë e mbante brî vedit e ani ka me i dëftue mënyrën si merrej kalaja.

Kamer Baba me disa shokë i u suell natën rreth e qark kalasë e nëpër agim ndeshi një plakë tue mbushë uj në Kîr, në birën e dhë-gembit, tunelit, që sbrutte prej së nalti, pse ujët e saranxhës e kishin pasë pré Turqit. Plaka qe kapë e shtërngue me tregue se kah ishte mâ ligisht kalaja, për me e mësy e me i u furë mbrenda. Edhe plaka mbassi muer besën prej Pashës, që të mos i bajë gjâ të keq të vetmit djal që kishte e nusës së tij, i tregoi se kalaja është ligisht kah sheshi i dheut të kuq, ku kurrnjiherë s' ka pasë mûr; këtu ishte e rrethueme me lëkura buelli lye me gëlqere, që dukej si ledhe.

Atëbotë Kamer Baba me një ushtrî të madhe befaz po sa u err e mësyni kalan, n' atë anë kah i tha plaka, por vetë s' mueri me i a mbërrijë, pse qe vrâ. Por tjetri prîs, që zû vëndin e tij, u nji kalas, me ushtarë, që mbassi shkyen lëkurat, pushtuen edhe ledhet e dyta, vëndin e mprojtjes e mbî të ngrehën flamurin e vet.

Dymî spahi, që mbajshin rojën e kalas, i dëlën para ushtrisë turke, tu boka e kuqe, ku s' ishin e dhet, por pa dobî, pse të gjithë qenë mbytë tue u përllâ me ta. Atë ditë e sod, ky vënd mban ëmnin «lâma e Spahivet».

Komandanti i kalas, që anasit e thërrasin krajli i kalas, tuk pau se ushtria i mbaroi, për mos me râ rob, mbathi mushkat me patkoj për së mbrapshti e tue ra poshtë nëpër një thikinë boke, që përpiqet me male duel në Prekal e prej këndej në Shosh, tu Guri i Lekës.

Patkojt i a mbathi mushkës për së mbrapshti, me qellim që Turqit të frigohen, tue kujtue se i u ka bâ kush trathitî, në një tjetër rrugë për me hy mbrenda, kështu të ngarritën për mproje t' atyshme e të mos kenë rasë me e ndjekë. Edhe njimënd Turqit kur panë gjurmët e patkojvet, u friguen, zënë vënd aty e u forcuen.

Aq shumë njeri u vrâ, sa që thonë se tri ditë e netë, mullini Plak, rrënimet e të cilit duken edhe sod, në fillim të rrugës së Kalas, ka blue me uj të kuq, përzi me gjak njeriu.

Thanat na apin se një gjyle topi, Kamer Babës i a këputi gishtin e dorës, aty, ku sod është tyrbja e vogël, prej së cilës varrë s' qe i zoti me

luejtë vëndi. Tue qenë se në këtë kodrë s' ishte e mundun me ndëjë, pse gjylet pa i a da rrahshin, ushtarët e morën pezull e e ulën poshtë, në shpat të njëj kodrës tjetër. Këtu prej rreshkimës, Kamer Baba lypi uj. Mjaft kërkuen ushtarët e tij, që i kishte për rreth, por askund s' gjetën. Atëbotë prej vishtirsîs së dalunit të shpirtit, aty ku qe tue gërthitë, i râ dheut me pallë:

— Qit uj, o dhë, ti u bafsh i zî!

Nga e çamja, që u bâ prej të ramit të pallës, bëjti një krue ftoftë si akulli, ujët e të cilit po sa e piu dha shpirt.

Në frymbën e mbrame tue mëndue se po vorrohej n' atë heshtî, pa kënd afër, i u lut Zotit, që të mos e lënte aty vetëm. Një gjâmë u ndigjue e një zâ thirri:

— Mos kë derd, këtu vetëm s' kë me mbetë, se njerzi e madhe ka me të vizitue me këngë e pushkë!

E njimënd ujët e atij krue sod i bâmë çesme rrjedh nëpër një lëmashk si të zî e gjindja pa i a da tue fillue një, dy, a tri ditë mbrapa ditës së Sh' Gjergjit (6 Maj), ditë e Ejte o e Hâne, rândin atje me ehëng e dikur me lodra e pushkë,

Një shumicë flamurtarësh e rrethuen trupin e Kamer Babës, e mos me ulë flamurët për tokë, i ngulën brî atij kroni, por s' i gjetën mâ, pse ata u bânë aha, të cilët edhe sod shifën aty ç' mos askund tjetër atypari.

Disa ushtarë i hapën vorrin e do tjerë nganë me i marrë gishtin, për t' a vorrue bashkë me trup, por gishti s' luejti vëndi, shëj, që edhe ky donte një tyrbë në vedit, aty, ku pik së pari ra në tokë.

Me pushtimin e kalas e me qetsimin e luftës, ushtria turke i shtini themelet këtyne dy tyrbet e një ushtar, që qe mâ i afërm i Kamer Babës, i u bâ rojë e përhershme mos me e lanë vetëm.

N' e parë shumë njerzist me gjithfarë dhanish i vizituen këto tyrbë, deri tash vënë, tue bâ ehënge e tue qitë pushkë, por sod jo e rradhue e të çilunt e tynë ka mëdë kah dita e Sh' Gjergjit.

Tha at na tregojnë se komandanti i kalas kishte një pajzë shpat t' urtë e cila s' prante ditë as natë, tue i thënë t' et se Turqit me doemos do e pushtojshin. Drishtinë e për t' i a mbushë mënden për çka i thonë, zgodh disa varza të bukura e bashkë me to ngarkue me shporta plot pëmë, pagur drita, mësheftas rrugë pa-rrugë, u ul poshtë për t' i a u shitun ushtarvet turq.

(rim)

Hashim Koplikaj

Bashkëpunim per fjalorin shqyp

Fjalë qi perdoren në Mirditë

(Vijon prej Nr. 27)

Errata - corrige

Në rradhimin e fjalëve të fjalorit të botueme në Nr. 26 kanë kalue dy gabime të cillat lypet të qortohen si ndjek:

jah-i	qortohet	jaz-i
mashkní-ja	qortohet	mashkuí-ja

rrafin barabar ato fjalë = kan kuptim të njinji-shem.

rregë-a; a-t = tokë qi heret â' kenë punue, por qi tash e ka prishë rrmorja sá me mxi kalohet. Rregat e Kaçinarit.

rrez-i; rreze-t = brenë, brena.

rрилë-a; a-t = rrush i bardhë, kokerr-vogel qi thër giuhen.

rrpinë; ka rá një rrpinë shí = pak, sa me lagë token. E perkunderta e vrizem: ká rá një vri-zem i mirë = shí shum.

më saje: më saje t' ande jam çka jam. (Latinisht: gratia tui . . .).

sedije, sedija = latinisht: nescientia; edhe: ignorantia; disa herë edhe: ignorantia affectata. Kjo punë asht me sedije; ka ndejë më sedije; — ignoramus et ignorabimus: dalim më sedije.

sedo = çkado; m' e hanger buken me sedo.

skitë-a; a-t = diarrea; me i a çue skiten me undyrë miqe.

me skitue = me çue skiten; a ju skitoj i xoti i shpís?

m' u skithë = me cingrue; skithet qeni. Per analogi, ka kuptimin edhe të verbit italisht «piagnucolare».

sorrzë-a; a-t = xgiedha bashkohet me bisht të par-mendës me anë të do sixhirve hekrash e kryet e ktyne sixhirve s e len me dalë jashta xgiedhet një copë drue qi thirret sorrzë.

spëthë-a = shperthim gjakut i hollë qi s shifet tuj dalë veç kuer të shifet i derdhun në tokë. Currili ase gurrili shifet edhe kahë del. I ka vajtë gjaku spëthë per hundësh, per krahit.

shatafë-a; a-t = kopalla. Me bâ shatafa, me kalue kohen me gaz e prralla.

shiquer-ori; orë-t = hû me grremça per me majtë hardhijat.

me i a shkabetë kuj një fjalë = me i a perplasë nder sý. — Me i a shkaketë kuj fjalën = me i a thye fjalën, me i a bâ dýsh fjalën. — Me shkabetë kuvend: me i a tretë kuj-fijen e bisedës shkjotë-a a-t = borë deri në 3-4 gisht. Po bien shkjota boret; po bje borë me shkjota.

shniku; shnikë-t = shekë-a; shekat = koshiq = 25 okë. Nji thnik drithë; një shekë drithë.

shpuer-shpori; shporë-t = vija e madhe e ujit vjen skajit o mjedisit t' arës; per me bâ qi uji i vis të hijnë neper arë, çilen terthuer vija të vogla o shporë

shquetinë (edhe squetinë)-a; a-t = italisht: riparo. del në shquetinë se po të ban keq murlani; ulu nen at lis se â' shquetinë se të myti breshni, rri n' at shquetinë se po të vret kush.

m' u shquetue = italisht: ricoverarsi, ripararsi dalle intemperie, prej annique. M' u shquetue nen dullija, nen lis, në një kësollë, pështetë per një mür.

tallos-i = vend i ndyet. Si mund rrien ashtu në tallôs? Perdoret edhe si adjektiv: N. N. asht tallos, edhe të shogen e ka tallose. — Perdo-ret edhe si adverb: e xën djathin tallos (në de-germi të ndyet, me qyme).

tarabac, tarabace = Italisht: grandicello. I â bâ djali tarabac. I â bâ vajza tarabace. Thohet vetem per nieri.

tesha e gjås = italisht: carbonchio. Disá thonë: e mira e gjås.

tiftë-a = parti, taraft. Zefi e Ndou janë tiftë = një partijet.

me toptisë = më ka toptisë pushka = ka shtye kahë gjoksi prej a thmet pse a musk fort (heret, pushkët e çetra qe masheshin).

tû, tuni; tuj-t = ushkurtëku i brakeshave etj.

tullarë-t = tujehi. Heret i kan pasë ngulë drue-nat në tokë e a thojshin «furgzat e vegëve».

me tharë = me tharbut. Me tharë tamlin: me i që të tharbutin per m' e xanë kos.

i thyeshem = vend, mal, udhë = e vështirë per me

usi - usija = erë e keqe; ka marrë usi nevojtoria; i a kan ndie usin trupit të N. N. b. f. era djersë.

urcuell-colli; coj-t = (prej latinishtjet: *urceolus*) = enë dheut, si katrovë, me verigë. Heret, kur s'janë kenë gotat, kan pasë p' venë me urcuell. vagelim-i = të rahatuemët e punve. Italisht: *ras-settare la casa, le bestie. Me bā vagelim.* — Me vagelue punët; me vagelue fmien (m' e lā me e lidhë, me i dhanë gjí).

m' u veltue = italisht: *rimanere confuso. Lum Ze-fi, ti ke folë keq per mue, e t' a provoj . . . Zefi pihet, s ka si me i dalë xot vedit, me e pohue s ka qéf, por turpnohet e ulë sýt: veltohet. Viso di madonnina.*

vrizem = ka rá *nji vrizem shí* == shum

më vomorí (adv.) = shpejt, si vetimā. Kjecë per uj e erdha më vomorí. Shko per drûe por eja më vomorí.

me vue kend n' udhë = m' u bā ndermjetës ve-prash të turpëshme: t' a vë une m' udhë at grue; me i bā hjeksín kuj, b. f. Gjoken e vrau Marku. Kush i a runi Gjoken Markut n' udhë? (kush i a bani hjeksín Gjokës?). — ka edhe kuptimin: me distue se kush më ka ngarkue me krye një punë të ligë. B. f. Nji zotní më çon fjalë se m' ep 2.000 frang po vraca Lleshin, por don qi mos t' a diejnë nieri i gjáll se kush më ka shtye me pare me e vrā. Une dal e e vras e mandej shkoj fiell e tu aj zotnija me shkak me p' një kafe e me i bā një vizitë. Mirë po gjindja kujtohen se mue më paska qitë aj zotnija m' e vrā Lleshin: une me at vizitë e runa n' udhë zotnín.

zami. M' u bā zami = me pranue vendimin. Me i u bā zami plegnis, me i u bā amèn

zarth-i = lngatë qi i bje bereqeteve. E ka kapë zarth kollomoqin, grunin.

me zbardhë (kollomoqin) = me i hjekë kashten karabushave.

m' u zburllaçë = m' u bā llaç; janë zburllaçë pjeshkat, a' zburllaçë djathi.

zgoriç-i; zgoriç-t = trup lisi etj. gollë permrenda.

zhallogë-a; a-t = pritet b. f. lkura e një lopës e qet 20 o 30 parë opanga; jesin do skaje lkuret formash të ndryshme: kto janë zhallogat e i perdorin të vorfnit me arnue opanga të shkyeme. Nji farë analogijet e kemi në gjysa shojesh qi u vehen kundrave.

zhavorr-i = të gropuem qi ban nieri me trup tuj ndejë në pritë me vrā kend, o lepurí o qe kuer shkrryehen e perpushen. Kam pá një zhavorr n' at vend: aty do të jët kenë prita, prej andej kan qitë m' e vrā.

Donisa

Prej shtypit të huej

Nji ceremoní martese mbë pëmë

Natyrisht punë qi ndodhin n' Amerikë! Dy dashtnorë, pak si nevrikë, po shetitëshin neper fusha tue bisedue per martesë t' aferme të tyne, kúr, per shkak se nuk ishin nij mendimit per thirrjet qi do të bashin në gosten e ditës së martesës, u hini grisa e u idhnuen.

Vajza la të fejuemin e vet e muer një rrugë, edhe djali muer një rrugë tjetër.

Por s' kishin bā dhet hapa, kúr një mzat si i terbuem duel prej një gardhit, e tue ngá me krye në teposhte, me dy brina të gjata e të holla, msyni kah pára e ndame.

Me të shpejtë, djali u njit per një arrë, e vajza, e zhderrjelltë edhe ajo si një clown, kapi një qershí, qi per nafakë kishte ndodhë aty ngiat, e u njit edhe ajo mbë të.

Mzati, me sý si gaca, u lshue kundra trupit t' arrës, tue i rá me brina; u suell mandej, edhe mē me terbim kah qershija qi, mē e hollë se arra, sa s' kje qitë në tokë, prej të rameve të forta.

Brimët e vajzës ishin me të kputë shpirtin e ndiheshin kú tek.

Ngáne plot gjind; në kaq mzati, të cillit i kish kalue terbimi ase frigue prej shumicës së njerzve qi erdhen, me bisht perpjetë e tue lshue brimë, u vûe në të hikun e u shduk.

Erdh edhe një minister protestant qi, si muer vesht punen, qortoi dy të rijt m' u pajtue, e, tue pamun edhe rrezikun e madh prej të cillit kishin pshtue, i lidhi me kunorë të martesës, tue ndejë njani mb' arrë e tjetra mbë qershí.

Të gjithë qi qilluen aty, bishmitarë duertrokitësa, shkuene së bashku në gjelltoe e aty u shtrúe një gostë e gëzueshme pregatitja e së cilles pak para kishte pasë kenë shkak dasije.

Girka së vertete

Kurreja nuk ásh mē e turpshme se me pá një të dijsom tue e rregullu jeten e vet mbas këshilleve të një të pa-dijsmit. Ciceroni

E gjithë djitunija nuk ásh tjetër veç mos me u xanë b së psimve t ona. Parini

Na nuk mundemi gjithmonë m' e vûe paren në dorë të vlerkuej, por mundemi gjithmonë me i a pasunë shpirtin me kulturen e mëndes e me vyrtyt e këshilleve. Franklin.

Dromca historije

Mbasi Napoleoni I kje intervistue prej një hartisti, ky i lyp i një fotografij të tijen për kujtim.

— Na! i gjegjet Napoleoni, mbasi xuer prej xhepi një napoljon ar.

* * *

Perandoresha Marie Terezja i tha Princit von Kaunitz që të mos akordote gradime ma asnjë oficerit të të pahej.

— Madhnij, — gjegji Princi —, falemi ndërës Zotit që i ndjeni Prindi i Juej August nuk ishte i mendimit të Madhnijs s' Uej!

— Pse?

— Pse un sod do të kishem graden... ushtar!

* * *

Kuer Henriku i IV pveti një katundar: Pse flokët i kë të bardhë e mjekren e zezë?, katundari ju gjegji:

Madhnij, flokët e mij kan lé 20 vjet para mjekre!

* * *

Një mjek i tha të të famshmit predikatër Bourdaloue: Zotnij, a m' a rrëfeni një mshefsij që keni?

— Po, në kjoftë.

— Si bani Z. Juej m' e pasun gjithë këtë shndete të lakmueshme?

— Ushqehem vetem një herë në ditë.

— Ju lutem shumë, të mos e çpallni. Do të më fikshi, tue më lanë pa kljenta!

* * *

E pveten Milton-in në donte me ju msue shumë gjuhë bijave të veta.

— Femens i del mjaft ajo që ka, tha Milton-i, edhe i tepron!

* * *

Federiku i II, mbreti i Prusij, pau një ditë në Shlezje një frat-lypës që po i bite sakakut maje kalit. — Kqyrnje Padren! u thotë të vetve, edhe i siellet Kshilltarit mbretnuer Icilit: Icil, shko e hiqja krenijn pak atij Frati!

Shkon Kshilltari e i thotë Fratit: Taman, Padre! Ju rrënoni me lypa, e kha udhëtoni mbi at farë atit! A kjo është mënyra me i gëjam Krishit? — Keni të drejtë, Z. Kshilltar, — gjegjet Frati —, por, çë me bëm?! Qyshë se Mbreti i bani të gjithë gomarët Kshilltarë Oborri, s na mбетet veç me udhëtuem me kalë!

Lukaniqi

Një kritikë me gjak

Një piktor i venedikas me emën G. Bellini kje thirrë në Stambollë prej Sulltanit, Muhametit II, e piktoroi për at perenduer Shën Gjonin Pagzues në sá i prehej kryet. Sulltani lavdoi vepren e piktorit, por theksoi një të metë: don me thanë se piktori nuk kishte vërejtur se kur i pritët kyej kryet, lkura hijn pak sa në qafë e në fyt. E për me provue ket punë, Sulltani thirri një rob, urdhnoi që të i a pritëshin qafen, e i kalxoi mandej kryet piktorit. Bellini kje i bindun për të drejtë të vërejtjes, por aq pershtypje të madhe i bani këjo soj kritike, që me të zëriti me gjetë një shkajk për me lanë sa më parë pallatin e Sulltanit.

Ká pikturue vëdin

Një piktor kishte pasë krye një vepër, në të cillen ishte edhe një ká që ishte qitë shumë më mirë se tjerat sende. Kje pvetë Michelangelo-ja pse ai piktor kishte qitë më të gjallë e më të bukur at ká e Michelangelo pergjegji: Pse sejcilli piktor qet vëdin më mirë se tjerët.

Cilli më bukur?

Dy piktorë ishin xanë shoq me shoq, tue çue nalt seicilli zotsin e vet në hart. Njëni kishte pikturue disá qerrshija, por kaq bukur e të natyrëshme sa që zogjt u shkojshin për rreth për me i hanger.

Tjetri për me i a kalue shoqit piktoroi një perde pelhure.

Piktori i qerrshijave me pa-durim desht me pa vepren e shoqit. Por kur u avit e desht me çue pelhurën, atëherë u kujtue se këjo ishte e pikturue me. Pak me mni tha:

Un kam rrejtë zogjt, por ti i a kë dalë me rrejtë njerzit.

Vernet e inglizi

Një inglizi shkoi një ditë te piktori me famë Vernet me një album, e u lut t' vizatote mrendë ndo 'i send, tue i thanë edhe e do t'a paguete.

Vernet kuer një lapsë e, në më pak se njëzet dekada, pikturoi për bukur një krye grueje.

Inglizi priti piktorin se çka do t' i epte.

— Njimi frank, pergjegji Vernet.

— Njimi frank për një vizatim të bëm për një të katert ore.

— Nuk duhet të çuditëni, milord, si të mendoni se kam bëm tridhet vjet të jetës s' ëme për me xanë me e bëm në një të katert ore.

FOLKLORE**KANGA E KOL DED JAKUPIT**

Argumenti: Maliq Aga u urdhnon zaptive të vet me xânë Zek Deden per borxh qi i kishte e me e burgosë. Së bashkut me Zeken, të cillin e kishin kapë zaptitë, vjen edhe Kolë Deda me pvetë pse Maliqi kish urdhnuë m' e shti në burg Zeken. Maliqi s' i pergjegjet Kolës, veç merr Zeken e niset kahë saraji. Nësá Maliq Aga ish tuj u njitë per shkallësh, i del para Kolë Deda, i cilli pse i kish pré në besë shoqin e vet Zeken, e vret. Zaptitë qi ndodheshin aty afer, marrin mbrapa Kolen, e mbas pak të shtëmsh e varrojnë. Kjo ngjarje kà ndollë perafrisht para 35 vjetve.

Kanga :

- Maliq Aga, ndejë n' mejhanë,
Kish vù kamben permbi kambë
Tue pîmun e tue ngrânë;
Djelmve t' vet u paska thânë:*
- *Njatë Zek Deden me m' a xânë;
Me m' a xânë e n' haps me e shti. —
Vjen Kolë Deda e hasë n' xapti,*
- *Ç' janë kto fjalë un nuk po di,
T' u ngiatët jeta mor xotni,
Te bâftë mirë njekjo raki,
Ç' fjalë ké ti me ket femi?
M' a fal mae, qefil po t' hì
Per sá borgj, qi te ká tý. —
Maliq Aga po vikatë :*
- *Qitma shpejt ket nieri iashtë,
Qitma shpejt t' a mâr me vedi
Do t' a çoj n' hyqym te Mbretit,
Due mé çue ne hyqymët. —
Kti Kolë Dedes po i vjen keq.*
- *Mos u ngut Maliq me shkue,
N' njiket punë jé tuj gabue,
Njiket shok, sod m' preve mae;
Soji i êm nuk â mâr rue,
S' jam marrue kurr prejë turpit,
Jam i nipi i Ded Jakupit. —
Maliq Aga s' po merr vesht,
Po merr Zeken n' hyqymet.
N' hyqymet tu 'u njitë ne shkallë
I del Kola ballë per ballë.*
- *Ndal Maliq! I kam dy fjalë.
Dér sá t' marrë alltija xjarm
S' t' lâ me u njitun per te gjallë,
T' kam kallzue qýsh ne pazâr,
Te kam thanun ne mejhânë
Mârre vedit s' due me i lânë;*

- Sod ktu njehem një shkodrânë;
Siellma gjoksìn të vë nisha' n! —
Fjala s' ngiati e pushka tâng.
Pushka tâng — n' i mbë n' i,
Vrap po hikun tanë zaptit.
Maliq Aga bjen shadët,
Don me lânë një amanet;
Një amanet po don me lûnë :*
- *Qaxim Pashës m' i bân selâmë,
Një selâmë e një rixhâ,
Me m' i dhanë ryben t' êm vllá.
Aj medet e vaj medet
Njekshtu sod ka kênë kysmet;
M' vrau Kolë Deda n' hyqymet! —
Kajmekâmi po bertet:
Bini kaurrit per gazep;
Se m' a vrau ne hyqymët!
Bini kaurrit mund t' a xêni!
I u lshuen mbrapa 'iqind nizâmë,
'Qind nizâmë e një toborr.
Mirë e gjujtne t' ngratin Kolë
Pushka e parë i a njeti n' dorë.
Msyen n' pazâr me shkue n' malsorë,
Per me i rà një mikut n' dorë.
Pushka e dytë i a njeti n' fyt,
I rà n' fyt e i dha xori.*
- *M' thirrni priftin se jem i lik
Due m' u rifje e m' u çojue,
Qita preshtë per m' per mik,
M' fal, Zot, s' kam gabue;
Kam gabue gëthmonë n' xynjâ!
Thoni naës Kola s' ka gjâ;
Vràsh Maliqin t' merr me xâ. —
Kadue prift Kolë Martinit të Berdicës*

NE HIJE TE ROZAFATIT

Ceremonija e të bartunit t' eshtnave të dhët deshmorëvet

Të bartunit e eshtnavet të Zef Harapit me shokë është kenë një apotheozë e madhënueshme, e thekshme e dejë, mos për ata deshmorë (pse s' do me u mendue kurr s' mund t' u bahet nderimi që meritojnë) e dëjë, po thomi, për Shkodër. Shkodra atë ditë diele me 15 gusht nuk ka jetue ditën e zakonshme, të rendshme si e difton kalendari, por një prej atyne ditve të sod njëzetepesë vjetve që u ka dalë të thush prej mendës atyne, tashmë të mocëm, që i kanë jetue, e që të rrijt nuk kanë mujtë me e dijt as me e ndij në zemer të vet se çka është, mbasi nuk i a kanë mrrijt.

Pse duhet dijt se ka një ndryshim të madh jo vetëm për shqyp-tarë, por për tanë kombet — të pamit e të ndijmit e idealit nder-mjet kohës në të cillen një kombë e ka xjerrë lirin e është zot në vend të vet, e t'asajë kohë në të cillen ket liri, ket të mirë të madhe nuk e ka, por e dishron, orvatet, lufton, flijohet për me e pasë. Edhe na ket kohë, po thomi, të natyrë-shme mjerisht jemi tue e sprovue: kohë e mirë, po, por prozastike, me një ideal mjaft të ngushtë. T' orvatunt, perpjekjet, lufta nuk është më për liri, por për vedi, tue u rá ndesh shpesh herë vllazenve të vet, për me kapë një vend të

frytëshëm, të prodhueshëm, për me goditë sejcilli punen e vet. Mungon aj vetëmohim, ato flijime, jo të mdhaja e të ralla që bajnë deshmorët, por të vogla të perditë-shme që shkakton dashtëniya ndaj shoqishojnë për të mirë e të mbarë të shoqnis. Koha para liris e te praku i liris është, e ka kenë edhe për në shqyp-tarët, krejt ndryshej: dashtëniya ndaj shoqishojnë është kenë krejt e ngushtë, pernjimend vllaznore; ideali i njinjishëm për të gjithë ata që e kanë dashtë Shqypnin e pavarisn e sajë, ideal i kuartë, i pastër, i bukur, i shkelxyeshëm, i kandëshëm; anmiku një: shtypsi, mohuesi i liris s' onë. Ket perjudhë kohe kaq të kandëshme e të ndijshme, ceremonija e asajë ditë diele të pa-harrueshme na ka bërë me perkujtue të gjithë neve që atë kohë e kemi jetue, e

kanë sprovue edhe zemrat e të rijvet që asajë kohë nuk i a kanë mrrijt. Ditë e permallëshme, e për-vajshme edhe e gëzueshme pernjihëri, por sidomos ditë fort e frytëshme: tjetër mos me pasë vjeftë flijimi i atyne deshmorëve veç me pasë kenë shkak me zgjue kujtime e ndijnsina aq të nalta, me u a paraqitë të rijvet idealin e Shqypnis aq të kuartë, të pastër e të bukur, flijimi i tyne nuk kishte kënë i kotë. Oratorët që kanë folë atë ditë kanë dijt me mjeshtëri me na shvillue ndiesinat e mëdhaja t' atyne deshmorëve, ndiesi që i kanë shtye kah flijimi, me na paraqitë idealin e madhënueshëm që kanë pasë në mënde e në zemer të vet. Kanë interpre-tue edhe më së miri e besnikisht ndiesinat që pshtje-llueshëm, por me fuqi, ngufojshin atë ditë nder zemra t' ona.

Deshmori Zef M. Harapi

Nuk po pershkruejmë ceremoni-n e ditës 13 të gushtit, mbasi lexuësat t' onë kanë mujtë me le-xue pershkrimin që imtisht e shpejt mrapa është bërë nder fletore, por po na kande me theksue ndonji epizod t' asajë ditë. Antarët e «Shoqnis Bogdani» paten idén shumë të bukur e të permallëshme me shkue në grup, të paraprijm prej flamurit kombëtar, për me nderue eshtnat e deshmorëve nder arkivola të venduem në salen e Bashkis. Aty kënduen të këngë, tri këngë që shenjoshin tri epoka, që sejeilla kishte atë veshttrimin e vet të thellë. E para «Porsi fleta e Ejllit të Zotit» që Zef Harapi me shokë do t' a kët këndue shpesh herë ndë atë ditë të mrame të jetës së vet, që ndoshta do t' a kët pasë në gojë në sa është kenë tue luftue, që sigurisht do t' a kët pasë n' at ças në mënde e në zemer të vet. E dyta «Atje n' at vend të lamur — Me gjat t' arbnorit të lirë». Kënga e Tij. Merret me mend permallimi, lott e atyne djelmocave tue këndue atë këngë para eshtnave t' atij fatozit, shoq atyne. E treta, Hym-ni Mbrojtuer, koha e tashme e Shqypnis, që me gojë të vet ata deshmorë na kanë sjellë. Djelmocat e «Shoqnis Bogdani» nuk kanë perfaqësue n' atë rasë vetëm atë shoqni: kanë perfaqësue, e perfaqë-sue mirë, të një djelmënin e Shkodres. Gjesti i tyne është kenë simbolik. Djelmëniya shkodrane që nderon

nji djalë fatoz shkodranë, qi don me e pasë she-mbull nder veprime të veta, qi dishron me pasë një idealin me të, qi perbetohet para eshtnave të tij me i dalë zot vendit të vet, Shqypnis, si ai ka dijt me i dalë zot tue rá flí per të.

Nji epizod tjetër shumë i thekshëm ka kënë kúr korteu kaloi perpara shpís s' amës së Zef Harapit. Aty Nana e deshmorit po e pritte. N' atë derë e kish percjellë tash 25 vjet kúr Zefi i sajë u nis per me luftue per vend të vet, n' at derë tash po e pritte, dekun, po, por fatoz, i percjellun prej tanë Shkodres, i percjellun me zemer prej tanë Shqypnis. Kush mund t' a diftojë çka ka ndi ajo Nanë atë ditë, n' at ças, në zëmer të vet? Dhinë të ma-

dhe, ndoshta mâ të madhe se ndijn një nanë zakonisht per dekë të birit të vet, por edhe një ngushllim të madh. Nanë e mjerë e e lume pernjihërë, Nana e një fatozit. Kúr korteu kalon para sajë ajo shtrijn krahët per me shterngue arken qi bër eshtnat e të birit të vet e e puthë. Shenë e permallshme e e thekshme, shenë e pàharrueshme. Kush ndodhi aty nuk mbet pa kjà.

Te vorrezat sosi korteu kù arkët qi permbajshin eshtnat e dhet të deshmorëve paten nderimin e mramë. Aty një pomendore e çmueshme kà per t' u ngrehë, një pomendore kù djelmënija Shqyptare, djelmënija shkoderane kà per të marrë frymëzimin per veprime të mbara e të nalta, per flijime të mëdhaja.

N. KOSTURI

D. Jakova

Ceremonija e të bartunit t' eshtnave të dhet deshmorëve në Shkoder Dhet arkivolat para Pashkijet

Deka e Dom Ndré Mjedës

Nji zí e randë preku me 1 të mojit të kaluem boten shqyptare: Veterani atdhëtar, Poeti i naltë Dijetari i thellë qi e ka nderue Shqynin n'atdhë e në vënd të huej, D. Ndré Mjedja, pà pritë, mbas një smundjes fort të shkurtë, u dà këso jete. Lajmi i zí kà bà

shkollë të thellë në popullin shkodranë e në marë intelektualizmen shqyptare. Marë shtypi kombëtar i kà kushtue atij të gjatë të të shdukunit të nde-shmës e veprës së tij. Mbas trupit i të të vajtuemit do t' u vorrote në Kishen e Jezuitve qi është bër shpís kù aj banote, perveç ceremonive fetare, nuk

ishte caktue ndonji funeral tjetër, por djelmnija intelektuale shkodrane, tuj dashtë me i dhanë nderimin e merituem trupit të Mjeshtrit t'adhuruem, organizoi, ajo vetem, një funeral neper rruga të qytetit që duhet një demonstratë e vertetë e që kje një ndër për djelmni, tuj dftue se kjo nuk është ashtu e ftohtë e apatike si donë m' e pikturue disa, por, kurrë don, din m' u entusjasmue edhe me veprue. Mbajtne fjalime, në kishë, Argjipeshkvi Imz. Gasper Thaçi, e në shesh para postelegrafës Z. Ndoc Çoba, tuj shvillue e pershkrue me fjalë të zjarrra meritimet e mdhaja të të dekunit në lamën atdhetare-kulturale. Bite në s'f' mungesa në funeral e auktoriteteve civile.

Kremtimi i pervjetorit të shpalljes së Monarkís

Festa e 1 Shtatorit është kremtue sivjet me një entuzjazem të posaçem. Festa e shpalljes së Monarkís është e pervjetëshme, por entuzjazmi, levizja që është kenë të marten mrama, naten e festës e n' e nesre nder rruga më të parat e gjytetit, të bájshin me kujtue se është një festë e jashtëzakonshme, një nder ato festash të rralla që vijnë krye sà vjetësh. Por është edhe e natyrëshme. Populli i Shkodres e don Monarkín, e din se të forcuemit e idës së sajë, është të forcuemit e idës së Shqypnis, e gëzohet, knaqet në zemer të vet kurrë

shef se këjo Monarkí vjen për ditë e më tepër tue u forcue në realitet e tue ngulë rrajë të thellta nder zemra shqyptare. Gëzohet edhe se Mbreti i Shqyptarëvet është fisit shqyptar si na, si është kenë Skanderbegu, që i din mjerimet t'ona, gëzimet t'ona, dishiret, vuetjtet, të mirat e të këqijat t'ona, që nuk jemi të lshuem, si fëmi të gjetun, një mbretit gjakut të huej, por gjakut t'onë, me zemer shqyptare, që ndijn si një babë ndijn për fëmi të vet. Prandej është e natyrëshme që në rasen e pervjetorit gëzimi të shperthejë në një entuzjazem që përherë vjetë mbas vjetet vjen tue kenë më i ndijm e më i madh.

Në Bashkín t'onë

Nder këto ditë N. M. T. Mbreti pat mirësin me dekretue emnimin e Z. Ndoc Çobës si Kryetar i Bashkis s'onë. Ky emnim ka prodhue knaqsi të madhe nder të gjitha qarqet e popullsis shkodrane e cilla në bashkqytetasin e vet të ndritshem shef interpretuesin më të zgjedhun e nevojëve të shumta që ajo ka, e realizuesin më t'afërmin e dishireve të veta. Prandej Shkodra e ka me detyrë me i a dijtë për ndërë në mëndyrë të posaçme Sovranit që, jashtëzakonisht, desht me i dhanë Shkoders një Kryetar Bashkije shkodranë, e, një herit, të pajisun me cillësinë të nalta zotsije.

Na me plot gzim i paraqesim Z. Çobës për gzimet edhe urimet t'ona më të gjalla.

BISEDIME TË SHKURTA

Mesazhi i N. M. Tij Mbretit

N. M. e Tij Mbreti me datë 14 Gusht është denjue me i drejtue një mesazhë Kryeministrit. Fjala e Sovranit t'onë është pritë, si përherë, prej tanë popullit shqyptar me nderim, me bindje e me kënaqësi. Nder mesazhet e veta Naltmadhënija e Tij paraqet në pak fjalë të shkurta, por në mëndyrë të kurtë, gjendjen në të cillen kohë mbas kohe ndodhet Shqypnija, tue thekësue nevojët më të parat, e tue parashtue shkurtisht edhe udhen që do të ndiqet, kah permirësimi ekonomik e kah naltësimi i jetës s'onë politike e kulturore. Kësò here mesazhi xën fill prej hapjes së Bankës Bujqësore. Qyshë në fillim N. M. e Tij shprehë kënaqësin e vet për ket ndodhje. Ai ndijn kënaqësi pse shef kurtë se me themelimin e asajë Bankë është bà vepra më e randësichmja e më e

nevojëshmja për Shqypni. Shqypnija është një popull bulk gati në tanësin e vet. Përmirësimi e permirësimi i bulqësis don me thanë përparim i Shqypnis, pse po nuk përparuem në bulqësi dot se nbajmë shpresë me përparue nder efagje tjera të jetës s'onë në das në jetë politike, në das kah naltësimi kulturuer e kah permirësimi shqyptar. Kashtja e bulqësis është një çashtje kryekrye për vet e me të zgjedhun të sajë, sgidhen plot çashtje tjera. Themelimi i Bankës Bulqësis është një hap i madh në ket drejtim. Sovrani i jonë nevojë edhe që të përdoren në mëndyrë racionale mjetet e Shtetit t'onë tue perkrashtë investimin e kapitaleve e vendit në vepra produktive. Këjo është një nevojë tjetër e madhe e Shtetit t'onë. Për ket punë lypet që na të kemi shpirtë bashkimi në mëndyrë t'ona bashkëjmë kapitale t'ona nder

shoqnina qi sod per sod janë të thuesh domosdoshme per me mujtë me u mkamë ekonomisht.

Mesaxhi i N. M. të Tij Mbretit t' onë është një pasojë e mesaxhit të 10 Frorit drejtue Parlamentit: atëherë permendeshin reformat qi ishin në pregatitje e qi do t' u vëshin në zbatim. Sod disa prej këtyne reformacet shumë të randësishme janë veper e kryeme e mesaxhi i 14 Gushtit drejtue Kryeministris është një siguri se, sikur të parat, tjera reforma perparimtare kanë me ndjekë.

Hymni i Flamurit

Konkursi i shpallun prej Komisionit të 25 vjetorit per Hymnin e Flamurit muer fund: fitues duel hymni i Z. Beqir Çelës, një msues prej Lushnje. Konkursi kje i karakterizuem prej faktit se në të nuk mueren pjesë asnjëni prej poetëve t' onë të mdhaj. Nuk duem të sgjatem me kerkue shkaqet e kësajë absencë: ndoshta pse, po të merrshin pjesë ata, kush do t' i gjykote?, ndoshta pse poetët e shkrimtarët e mdhaj janë gjithmonë jashtë çë do konkursi. Por këjo absencë pat per pasojë qi hymni fitues duel njaj qi duel. Nuk po zblojmë kurr një mshehsi tuj thanë se hymni i Z. Çelës është pritë me mjaft paknaqësi prej opinionit intelektual si të Verit ashtu të Jugut, e është bā objekt kritikash s' ashpra. Jehe të kësaj paknaqësi janë ndi edhe neper shtyp, kù është kerkue qi Hymni i Z. Çelës të njehet si hymni i 25-vjetorit, si hymni i dytë, e jo i Flamurit. Edhe njimënd: hymni i flamurit duhet të kët fuqin me ndezë entusiasmin e turmave, sikurse kà ndodhë me «La Marscellaise» «L' Inno di Mameli» «Giovinezza» etj. etj. Mjerisht këto cillësina i mungojnë faret vjershës fituese të konkursit, e cilla, per mē teper, paraqitet me të mbeta të kjarta teknike, edhe shprehjeje; nder këto të mrāmet mjafton me permëndë se Fatosit Kombëtar, Skanderbegut, qi është thirrë *Luani i luftave, Rrfeja e anmigre*, etj. etj. auktori i njet epitetin «Kordhëtar» (njeri qi bār kordhë, italisht: *spadaccino*) !!!

Por në se hymni nuk duel aj qi u pritëte, faji nuk i vëhet aspak Z. Çelës as juris gjykuese; një talent poetik lypë kohë e mündë per m' u trajtue, revelacionet e pa-prituna janë teper të rralla. Faji, mbas mēndimit t' onë, është te absenca qi thame sypri. Hymnin e Flamurit shqypitar duhej t' a përnonte një dorë e msueme. A kà me njëte në populim hymni i ri edhe në kjoftë se shpallet zyrtarisht si hymni i Flamurit? Kemi të drejtë me dyshue. Na mēndojmë mē fort se populli kà me vijue me kë-

ndue gjithnji «Porsi fleta e ëjllit të Zotit», hymni i vertetë qi kà entusjasmue zēmrat e shqypitarëve, mos tjetër të Gegënis, tash 25 vjet e tektej, hymn ky jo i perkëthyem si aj i Asdrenit, por origjinal, i hartuem prej Poetit t' onë Kombëtar At Gjergj Fishtës.

Sido kjoftë, a mbet aj i Z. Çelës si hymni i Flamurit, a por si një hymn, bashkohemi edhe na me kerkesen e shfaqun prej shtypit kombëtar qi melodija e tij duhet të qitet prej një muzikëtarit shqypitar, tuj u shpall një konkurs per ket qellim. Kishte me kënë një turp per né t' u pershpërtemi të huejve edhe per ato sēnde qi mund t' i bājmë vetë. Harti i muzikës kà në Shqypni mē teper lavrues se mēndohet, e prandej lypet qi edhe këtyne t' u epet rasa e mündësija m' e shfaqë zotsin e vet, Kompententat e huej mund t' i thrasim, po, me cillësi gjykuesash.

Nji inicjativë e randësishme e Qeveris

Me inicjativen e Qeveris Mbretnore, me 22 m. k. u mbajtë n' Abacin e Oroshit të Mirëditës një mbledhje me pjesëmarrje të Prefektit të Shkodres, Z. Javer Hurshit, Abatit të Mirëditës, Imz. Frano Gjinit, Kapidanit të Mirëditës, Z. Gjon Marka Gjoni, i cilli kryesou mbledhjen, e Bajraktarëve e krenëve të ndryshem t' asajë krahinë, me qellim qi me vëndue të shdukunit e disa zakoneve të liga në rasa fejese, darsme, mordje etj. qi e dobësojnë teper popullsin e maleve t' ona në pikëpamje shoqnore, e me shpenzimet e rānda qi shkaktojnë i bijnë popullit një dam shumë të madh në pikëpamje ekonomike. Mbledhja duel me sukses të plotë. U mueren vëndime shumë të randësishme të cillat virtualisht i shdukin kryekput efektet e mrapshta t' atyne zakoneve. S' kà nieri qi një kundrue vargun e atyne vëndimeve, mos të shofë dobīn e madhe qi kà me i rrjedhë popullit mirëditas prej tyne. Nji personalitet me shumë randësi i Mirëditës i tregoi një redaktorit t' onë se, në bazë të një llogarije të kjartë, me të mbajturit e këtyne vëndimeve, populli i Mirëditës kà mē i kushtet vedit një *minimum* dhe mē napolionesh në vjetë, gjā qi kjo qi kà me përrjedhë shumë të ndishme në gjendjen ekonomike të tij. Æsh një i vertetë e pa-dyshueshmë se populli i ynë shpesh herë rrin rob ner zgjedhen disa zakoneve qi ai vetë i din, i shpesh i ndi se janë të damshme, vetem pse nuk kà fuqin e i u shpangë e me pshtue prej tyne. Prandej reforma e Qeveris mretnore duhet të pershpërmet me gzi prej çë do atëdhëtarit, e është per t' u dishrue qi këjo reformë të shtrihet edhe nder vise tjera qi endë vuejnë nën robnīn e atyne zakoneve.

K A N G A T A R I

Puhija e erës s' prendimit letë tuj frye

Kadalë me bisedue

Disa pëmë bate, sa tuj fershullue

Lavde të madhnueshëme i njëtskin të Naltit Hye;

Tjerat, uratë per të vdeknit, i naltojshin

Zotit, kah tuj pushue

Nen rrasa të ftofta motin në terr kalojshin.

N' selvi bylbyli kndote, bukurin

E ksaj natyre të qetë,

E xogjtë e vet n' çerdhen e dashtun fjetë;

Tuj dhanë ngushllim e xëmres s' vet qi ndin.

Nji xá at-herë e ndij un tuj u avitë

Qi shqetsoj pagjen letë,

Po letë shkoj lulet e ambel tuj perkitë.

«Sa me g' xim të madh na shtrihet tesh natyra:

«Shifi si kanë lulxue

«Vjollcat e lulet tjera. Tuj ndriçue

«Pertej malit u zhdukë e diellit ftyra;

«Por hana ndriti e plotë; të bukrat n' erë mushë

«Vjolleca janë tuj m' shikjue;

«Lulet si qetë perkunden shif në ket fushë.

«Fletët shif të prarueme n' arë prej voesës natore

«Shndrisin si xhevahirë

«Tuj dhanë per të Pakufishmin dashtni të dliër;

«Shpirtin t' a xhysin në nji harë hyjnore

«Jargun e Ferrit tuj t' a tha e terë;

«Trupin tu'e lye me hirë».

Kshtu xani i bukur po valonte at-herë.

Nji lyps i verbët me nji shkop në dorë kalote

Të bukuren kangë tuj kndue

Me hap të tanë frigë; pergjysash shtatit mlue,

E me i strajcë në krah qi letë prej bukës s' peshote.

Më çuditi e thashë: Nder sýt e shterrun ftyra

E hanës ktij tuj ndriçue

Si i vien? Si i shef ky lulet me 'i mî ngjyra?

Pa drita e nevojtár e në lule të motit,

Në shkopin miqsuer tu' u pshtetë,

Ku mujtun ka qetsin e shejtë me e gjetë?

Si mundet ky me kndue pa derdhë për lotit

Kah nuk i ndin njëta në ket natë qi i kndin?

N' natyren kah s' e tretë

Shikim'n e vet, në ket fushë qi i vetem shkon?

Gximin e agimit të bukur nuk e ka,

Të prendimit të kuqët e gzueshem,

As të pemve e të barit qi janë kaq blerueshem

E të dedit të kaltertë kuer në t' purpurët të në lá,

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Hyjtë nuk i shef as rrexen e kuartë të hanës;
 Por n' një terr të perfrigueshem
 Pa mujtë me e perfstyrue ndin za'n e nanës.
 Un shof natyren me gjith kto mjerueshem
 Larg zhurmet thrras qetsin;
 Hyjnesha Pagjë asht lerg; vajin s' m'a ndin;
 Mâ lerg se hyjtë qi n' të qiellit rrin xhixh'llueshem;
 E xêmra më kjan pse pagjen s' muj me e gjetë.
 Syni gjith' shkafen m' mnin
 Kurrqja pse s' mund të dalloj qi pagjen të ketë.
 Un jeten mnij; aj gzueshem kangen kndon
 Zanin n' hapsinë e tretë,
 Banesë n' ajri dhe në fushë e në pyllë tuj gjetë.
 Tuj hecë me hap të frigueshem jeten don:
 Aj kndon e n' sye s' i shifet pika e lotit
 Pse shpirtin e ka të qetë
 Mbasi menden fluturon der në prëhen të Zotit.

Z-eta

FRAN MARKETA VET' I SHTATË

Dhe kur Sllavi i egër Nikalla barbar,
 U turr kundër Shkodrës t' pa mbroj' e pa fuqi,
 Turqit ishin thyerë që s' lan t' mbinte bar,
 Dh' ai si sllav që qe s' kursen t' bënte gërdi.
 Dhe kur fiset plot name të Grud's e Hotit
 Të funtmen cirkë pas kishin dhën të gjakut,
 E me kama⁽¹⁾ t' veta ishin mbluar si q' motit
 Maranaj qe plot gjak gjer t' i Shkodr's pramakut.
 Taraboshi më nuk mundi t' mban tabore
 Shkodrën kreshnike t' ruan si mbas zakoni
 Ushtrit e Nikoll's dhamuës' prîn' turp' e kore
 Tmerin kallnë, si përmëndet ende s' voni.
 Ndër ato dit' t' xis' për kombin ton' t' shkretë
 Shum' trima u-eran' pa gjyq, pa mesh', pa fjalë,
 Për burrnin q' kishin mbajtur q' armiq' s' lan' t' qetë
 Hot, Grud', Trjepsh', Këlmend', Shosh', Nikajt dhe 'i Shatë!
 Fiset malsor' ato q' dhan' kushtrimin gjithmon'
 Vuajtin nga hov 'i egërsirës sllave,
 Fran Marketa vet' i shtat' q' mbajt bes' e zakon'
 U-therr e u pushkatuan prej t' Kral Kolës llavë!⁽²⁾
 Malsori burr' u-lidh si katil m' gjith' shokë
 Dhe tu Kiri u-era aj mëngjex m' t' ëngjlluar
 Trimi q' duhesh t' mirr kuror' dafinash të flokë
 Se lirën kish p'r emblem', plumba mori m' krabur.
 Qani male, brinja, karpa, kodr' e euka
 Rkoni p'r trimat q' juve burrëniht u-mbrur;
 Vajtoni pyje, hone, përrenj e euka
 Hiret ligjroni pr' ata q' Shqipëri ndërhan.

Shkodër, 28. II. 1907

JUAN BURRTHYËSI

(1) kamë, a = shpatë, thikë me dy presë e shkurtër.

(2) llavë, a (Rrëzë) = marri, marrzi.

(3) ëngjëlluar = ëngjlluar (Himarë) = aguar.

KËSHILLI I MJEKUT

Per nanat e reja

Fëmija. - Kujdesimi i pergjithtë. - Be-bja është rritë. Be-bja kà hecë. Be-bja flet . . . Nuk mund t' i thohet mà bebe, por «fëmi». Tashmà ka ardhë koha me fillue me e msue per jetë, sidomos kur t' i ket kapë 7 a 8 vjetat, me e rujtë prej rrezeve fizike edhe morali, me e mprojtë prej gjallnís të teperme të tij, me i vùe frë disà instinkteve të tija, me i ndëjë gati mendes së tij, me i qilë zemren, me drejtue ndiemjen e tij . . . Ve-per shejte! Por edhe ve-per e randë, pse fëmija prej 2 deri në 10 vjet, është një kënës fort i vshtirë, një kerubin që lypë shumë, ekzigent tek s' bân, sà i kandëshem aq sundues tyranik . . . Sikur kemi ardhë tue shkruar per bebe deri në 2 vjet, kështu tash e mrapa kemi me kalxue disà rreglla - që du-hen dijt per të rritun të fëmís tue fillue prej 2 vjetve e perpjete.

Pesha. - Sikur peshimi i foshnjes ju ka ndi-mue me dijt shvillimin e sajë, njashtu tash prap kontroli i shpeshtë i peshës ka me ju kalxue per të rritun e shndete të fëmís. Per me pasë shenjime të vjefshme, e të sigurta, peshimi duhet bà një orë a dy para haes së mjesditës, e mbasi fëmija të kët dalë per vedi. Mos me i lanë në shtat veç një kë-mishë a një veshë faret të lét, në kjoftë se peshoj-ca ju qillon në shpí. Por në kjoftë se ju duhet me shkue e me e peshue njeti, veshnie gjithmonë me të njajtat petka, që keni me dijtë se sa peshojnë, per me i rrxue mandej «taren». Në rasë normale një peshim tremujuer është i mjaftueshem.

Tabela e peshës. - Qe tash, mbas mëndi-mit të mjekëve pergjithsisht, se sa duhet të peshojë një fëmi deri në 10 vjet: 1 vjetit, fëmija peshon prej 9 deri 10 kilogram.

2 vjetsh:	prej	11 1/2	deri	12 1/2	kg.
3	»	13 1/2	»	14 1/2	»
4	»	16	»	17	»
5	»	18 1/2	»	20	»
6	»	21	»	22	»
7	»	23	»	25	»
8	»	25	»	27	»
9	»	27	»	29 1/2	»
10	»	29 1/2	»	31 1/2	»

Është e dijtun se ju keni per të marrë në shenjim gjithherë peshen e fëmís s' uej, per me e

krahazue me ket tabelë, e me kenë se ka një ndry-shim të madh, keni me i dijtue mjekut.

Deri në 10 vjet pesha e djalit e vajzës nuk ka ndryshim. Permbi 10 vjetat, mandej, vajza pe-shon gjithmonë mà pak se djali.

Naltësija e shtatit. - Një element tjetër, shumë i vjefshem per kontrolimin e shndetes së mirë të fëmís: naltësija e shtatit. Është e dijtun se të rritunt e shtatit nuk ka aq ndryshime sa ka pesha, e prandej të matunit nuk duket aq me in-teresë. Por me gjithkëta, kur ju të vendoni fëmín t' uej me shpinë njeshë per ndo 'i murë a ndo 'i derë kù, muej per muej, vjetë per vjetë, ka me u shenjue naltësija e tij, këjo s' ka per të kënë ve-tem per andje që ndijni se po rritet, por mà te-per pse dokumenton mbi mëndyrë të rritunit të tij: normal, ase i mangët a i teperm. Mbasi fëmija që mbetë me shtat i vogël, ase rritet te-per, don me thanë se ka ndo 'i smundje eshtnash, që mjekija e soçme din me e luftue.

Masa e trupit. - Per me i a marrë fëmís masen e trupit keni per t' a vue me shpinë prej murit, me kambë zbathë, me shtat drejtë mëndyrë që t' i perkasin murin kryet mrapa, shpina, të nde-junt e themrat.

Qe një tabelë e masës së ndermjeme mbas së ci-llës ju mund të thoni nëse shvillimi i trupit të fëmís s' uej është te-per i kadalëshem a te-per i shpejtë, e me i dijtue atij që ka kompetençë, d. m. th. mjekut: 1 vjetit, fëmija duhet të jetë i gjatë prej 68 deri 72 centim.

2 vjetsh:	prej	76	deri	84
3	»	80	»	94
4	»	96	»	104
5	»	106	»	114
6	»	111	»	119
7	»	116	»	124
8	»	121	»	129
9	»	126	»	134
10	»	131	»	139

Këto shifra vijnë si per djelm ashtu edhe per varzat. Por, mbas 10 vjetve, varzat pergjithsisht janë mà të shkurtë se djelm; kështu që, mbas sta-tistikës, djelm 18 vjetsh janë 7 centimeter mà të gjatë se motrat e tyre.

Doktori i shpis

Per me largue të keq

Në një kazermë xëhen dy oficerë e, tue i trashue fjalët, thotë njani:

«Ti je i marrë!»

Tjetri i a pret:

«Më të marrë se ty nuk kam pa në ket botë!»

N' atë ças hijn mrendë koloneli, e, tue i ndij këto fjalët e mrame, bertet:

«Hoej, zotni, mos harroni se jam un këtu?!»

* * *

Dy fëmij shkojnë te doktori që i pvetë se çka dojshin.

Njani thotë:

«Un kam ardhë me u shikue se kam kapërdi një kokërr arrë».

Tjetri thotë:

«Un kam ardhë me e marrë se është e jemja!»

Dopa

* * *

«Per me mujtë me rrxue, ase me hjekë — shvillote mësuesi lejonin e matematikës — lypet që sendet të jenë një lloj. Nuk mundesh, bjen fjalla, me hjekë prej 6 mollave 4 fiq, as prej 10 kualve, 6 qëj.

«Eprá - i a priti një nxanës, më fort sherr se mëndecëket - na per gjith ditë nade nxjerrim dy okë tamel prej lopet! . . . »

* * *

«Shka po bân ashtu, ti more mos priç — i thotë e ama të birit — si m' a rrenove kalendarin ashtu n' atë mëndyrë».

«Besa, moj nanë, un punova per hater t'and, kështu që nuk kë me hjekë keq me i hjekë fletët per ditë!»

* * *

Shi njatë herë kishte mbarue mësuesi spjegimin e mekanizmit t' automobil.

«Kam marrë vesht gjithçka - tha Ndoci - veç një send nuk më hijn në krye»

«E çka?» pveti mësuesi.

«Nuk më hijn në krye - tha Ndoci - se si automobili mund të hecin pa kual! . . . »

Sanitas

* * *

Në tryes të bukës.

Burri shef se në pjatën e makaronave kishin rë miza mrendë! I lën. Mërr pjatën e mishit e perveç që gjenë disa qyme flokësh, s' mund ta haen pse kishte erë. Zëmrohet, hapë dritoren, dhe pjatat një mbas një i hjedh per dritorjet e poshtë...

Grueja: (e çuditun) «Çka po bân nieri? A t' është mbushë mendja me hanger n' oborr a?!»

T. Noga

* * *

Kola: «Kësaj vere mendoj të shkoj në Romë. Ç' thue ti, sa do të më kushtojë?»

Leka: «Asgjë!»

Kola: «Asgjë? po pse?»

Leka: «Pse të menduemit s' kushton gjë?»

* * *

Ajo: «Kolec, sikur të mbytej tashti në dët avullorja, kë kishe per të pshtue ti më parë? Fëmijn a mue?»

Ai: «Mue!»

* * *

«Sod mbushen 15 vjetë që jam martue. Ëme shoqe dhe un së bashku jemi 70 vjetsh. Po më thuej, shoq i dashtun, si pjestohen këto vjetë në mes nesh?» Shoqi i dashtun: «Jote shoqe është shtata e ti je zero-ja!»

Gj. Sh.

* * *

— A po m' i ep pesë frank uha?

— Tash po t' i nap kë të kërthem prej pazarit.

— Pse a po dal në pazar a?

— Jo! . . .

* * *

— Jë këni ardhë gjysë orë më vonë në zyrë - i thotë nëpunësit kryezytari.

Më fajn zotni kryetar, por tue u ulë per shkallësh per me dalë jam rrxue . . .

— Mirë mjaft, por per me u rrxue nuk baret një gjysë orë.

Pronár: GJON UJKU

Drejtuer pergjegjës: CUK SIMONI

Shpirta Botuese «CIRKA»

Drejtimi: «CIRKA» Shkoder

— SHTYPUN NË SHTYPSHKROJEN «ORA E SHKODRËS» — SHKODËR —

Zgjidhja e Konkursit Nr. 10

Trekandshi Magjik

M	B	R	E	T	I
B	L	I	N	I	
R	I	K	A		
E	N	A			
T	I				
I					

Emnat e zgjedhsavet :

Derguene zgjedhjen e drejtë: Z. Z. H. Zenelaj, Agetina e Kel Vjerdhës, Kel Ton Shiroka, Bernardin Kel Plani, Ejell Ndoca, Leci Gjon Krraqit, Daniel Dragusha, Skender Anamali,

Zyhdi Lahi, Rrok Gjon Biti, Sander Ják Nikaj, Kol Gjon Kçira, Domenika A. Shllaku, Zef Hil Agostini, Rrok Kojá, Gjon Hila, Franz Ashiku, Guljelm Perdoda, Kolec Tafiruku, Pjeter Kola, Injac Radovani, Genarin Nush Topalli, Semiha Sula, Alekxander Paluca, Smajl Hafizi, Ndoc Hilgega, Angjelin Paci, Tishi i Cin Dais, Filip Jakova, Anjezja Shllaku, Ernesto Daberdaku, Tef Pali, Kol Z. Kurti, Ndoc Mirakaj, Tish Çefa, Gjyljana J. Dedá, Palok Z. Kurti, Lec Gasper Tusha, Fritz Zurani, Gani Shehi (2 talona,) Çesk K. Bazhdari, Xhelal Boksi Bogë, Minella Ll. Karanxha Bilishtë, Hasan Nazifi Tiranë, Frano Vasa Tiranë, Daut Jakupi Durrës, Nush Gurakuqi Trieste, Gjon Kamei Bari, Marka Kola Mirëditë (3 talone).

Shorti i rá Z. Kolë Gjon Kçirës, të cillit i lutemi të na njoftojë drejtimin ku t' i dergojmë të perkohëshmen.

Në numer t' ardhëshem **Konkursi Nr. 11**

Kush mâ bukur, mâ kuartë e mâ gjallë-nisht, mund të pasqyrojë kodrinat e stolisuna, malet e thepisuna me borë e valët shkumbore të detit, se filmi

L o m b o r g

ma i periekcjonuem nën çdo pikpamje ?

Ndër shëtinat t' Ueja, pra, në defrime nëper male, fusha e plazhe, Lomborg të jet gjith herë shoq i pa ndamë i Juej. Vetem ky do të ia shkepin kohës rrëmbyese epizodet mâ të bukurat e jetës për t' i u a paraqitun; me bukurin e gjallësinë e së tashmës, në kohen qi do të kalojë.

Gjinden nder të gjitha qytete të Shqypnis.

Perfaqshues i përgjithshëm per Shqypni

Ded Jakova Shkoder

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

a jak nukas

Nji robe Mënada fshi, Leshi, Rayoni e tjera, pastrohen
vetem mirë me **“SUPER SAPUN POGU,”**
Për tualetin t'Uej përdorni përherë Sapunin **“VENUS,”** POGU

BIBLIOTEKA PUBLIKE
“MARIN BARLETI”
SHKODER (2018)

SA - Sapun VA Venus